

Előfizetési árak:
 A kiadóhatalomban átvéve:
 Évesre 6 frt — kr.
 Negyedévre 1 50 »
 Holnapon naznoz átvéve:
 Évesre 8 frt — kr.
 Negyedévre 2 frt — kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Évesre 10 frt — kr.
 Negyedévre 2 50 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnepnapok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáca-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszasadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, július 5.

Tanügyi reformok.

Most ülésezik a fővárosban a II. egyetemes tanügyi kongresszus, a jövő héten pedig a kath. tanügy munkásai tartják tanácskozásait. Természetes dolog, hogy mindkét kongresszus a létező állapotok javításával, a felmerülő bajok orvoslásával, egy szóval reformokkal foglalkozik.

Az országos tanügyi kongresszus már kibontotta a reformok zászlaját. Berzeviczy Albert volt közoktatásügyi államtitkár, állandó kultusz-miniszter-jelölt a tanügyi kongresszuson a határozati javaslatok egész sorozatát terjesztette elő, amelyek felölelték tanügyünk egész szervezetét, a népiskolától az egyetemi oktatásig.

E javaslatok egy részétől nem lehet megvonni rokonszenvünket és támogatásunkat, sajnos, hogy nagy részük ellen határozottan állást kell foglalnunk, sőt némelyik ellen tiltakoznunk is.

Készséggel valljuk, hogy közoktatásügyünk egész vonalán biztosítani kell a nemzeti irányt. Minden izében magyar, hazafias legyen a népnevelés éppen úgy, mint a középiskolai oktatás. Ez azonban legkevésbé sem kívánja az iskolák államosítását. Az elemi oktatásnál is, a középiskoláknál is, ha a katolikusok, vagy a felekezetek tartják is fenn azokat, meg van az államnak a felügyeleti joga; arra való a tanfelügyelők és a kerületi főigazgatók, hogy ezek által gyakorolja az állam az öt tagadhatatlanul megillető jogokat. Ha azonban a tanfelügyelőséget csak kortesszolgálatok

juttalmazásának tekinti az állam, akkor nincs mit csodálkozni, hogy az eredmény nem felel meg a várakozásnak.

A népiskolák államosítását különben Berzeviczy nyíltan nem hirdeti. Nem is tehetné ezt, mert Wlassics miniszter is kijelentette, hogy a kormányban nincs szándékában az államosítás mert — — nincs rá pénze. Éppen azért szükséges lett volna Berzeviczynek kifejtienie, milyen irányban gondolja ő a népiskolai törvény revízióját.

Az ellen már határozottan tiltakoznunk kell, hogy »a tanítóképesítés állami bizottságokra ruházandó«. A tanfelügyelő mint az állam képviselője jelen van a képesítővizsgálatokon, aláírja a képesítő oklevelet, évközben is bármikor meglátogathatja ezen intézeteket. Ha itt-ott törvény-vagy szabály-ellenes dolgokat tapasztal, tegyen jelentést, keressen orvoslást, de egy-két intézetért nem lehet az összes felekezeti iskoláktól elkobozni a képesítési jogot.

Az egységes középiskola teljesen szabad kérdés. Elvben mi is hivi vagyunk. Ha anyagi szempontból kivihető és a klasszikai oktatás nem szétved rövidséget, mi is szívesen állunk az egységes középiskola hiveinek táborába.

Hasonlóképpen hivi vagyunk a polgári iskolák czélszerű reformjának. Minden tartózkodás nélkül kimerjük mondani, hogy a polgári fiú-iskoláknak így, ahogy ma vannak, nincs semmi céljuk. Inkább ártanak, mint használnak, mert szaporítják a proletariátust. Az pedig, hogy tekintet nélkül a lakosság körülményeire szorítja az állam, hogy minden 10,000 lakossal bíró község saját költ-

ségén emeljen és tartson polgári iskolát, valóságos esztelenység. Mi értelme van p. a tisztán földmivelő lakosokkal bíró Endrődön a polgári iskolának? Állítsanak inkább földműves iskolát vagy ipariskolát.

A tulságig vitt nőemancipációnak nem vagyunk barátai. Elhibázott dolognak tartottuk Wlassics miniszter rendeletét, mely megnyitotta előttük az egyetem falait. Annál nagyobb hibának tartanók, most — Berzeviczy terve szerint — számukra latin iskolákat állítani. Ez a rendszer teljesen szemelől tévesztése volna a nő nemes hivatásának, melynek igazi tere a családi élet.

A felsőbb oktatás reformja, a harmadik egyetem, a vidéki jogakadémiák, a felekezetek számára állítandó hittani fakultások, a második műegyetem, az orvosképző intézetek stb. mind olyan kérdések, amelyeknek megvitatására nem lehet illetékes az a kongresszus, amelynek 99 százalékát népiskolai tanítók és tanítónők és középiskolai tanárok képezik. Berzeviczytól pedig rettenetes naivság volt, mikor a lelkész képzés kérdéséről szólva az állam szempontjából elengedhetetlen követelménynek állította az állami nyelv bírását. Hiszen a hittani intézetekbe érettségit tett ifjak kerülnek. S ha ezek között is akad, aki nem bírja az állam nyelvét, akkor ez rettenetes szégyene a magyar közoktatásügyvezetőinek.

Maradjon a kongresszus az ő illetékességi körébe tartozó tárgyakkal. Jó lesz azok közé felvenni még egy olyan reformtervet, amely utját vágja a Posch- és Szigetvári (Szirák) féle botránynak.

Dr. Szalárdi Gyula.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A nagyváradai székesegyház felépítésének rövid ismertetése.

(Bunyitay Vincez nyomán.)

1692 jun. 5-én a magyar és német sereg visszafoglalta a töröktől Váradot, mely annyira el volt pusztulva, hogy még 1752-ben is elmondhatta egy hitszónok a szabadban tartott beszédjében: »Ugy állok itt e halmon felel, mint a siralmak prófétája Jeremiás Jerusálem romjain.«

Midőn a töröktől visszavették Váradot. Benkovich Ágoston váradai püspök a szabadban tartott Te Deumot, de már akkor elhatározta, hogy építtet egy székesegyházat saját házának udvarán a körös partján s tervét meg is valósította s az általa építtet egyház, mely kicsiny volt, a daczára mint »szükségleti egyház« Várad akkori csekély számu katolikussainak elég volt, mai nap is meg van a Széchényi téren, csak hogy az orosz katolikusok (ruthén) birtokában mint plébániai templom.

1703-ban Bercsényi Várad-Olaszit felégett s elégett e kis templom is, de Csáky Imre püspök újra felépítteté s egyuttal egy nagyobb plébánia templomot építtetett újvárosban a körös mellett, hová 1723ban a püspök és káptalan át is költözött.

Később Csáky Imre gróf a székesegyházat a N.-Várad és Szőlős közötti utcza, hol egykor Vádkert és Szálka községek állottak a »Hévízre« vezető ut két oldalán emelkedő halmos helyre akarta építeni. Az építkezést meg is kezdték, de Csáky halálával abba maradt. Utódja Csáky Miklós gr. Újvárosban akarta felépíteni, de később kalocsai érsek lett és tervével felhagyott.

1747-ben gróf Forgách Pál lett váradai püspök ki 1751. ápril 18-án tudatta a káptallal, hogy olaszinak e magas emelkedett helyén felépíti a székesegyházat, ha a káptalan oda átteszi lakását, a káptalan beleegyezett és az új székesegyház építése a mai helyén megkezdődött 1752-ben Ricca milanói építőmester vezetése alatt, és még ugyanez év május 1-jén meg volt az alapkövetétel fényes ünnepélyesség mellett, melyen Biharmegye is részt vett két kiküldöttjei Ferdényi Ferencz és Laczkovich László alispánok által. Ekkor mondá P. Wülf jezsuita ünnepi beszédében egyik kezében a sz. irást, másikban a magyar történelmet tartva: »szép május elseje ez reád Várad! emeld fel fejedet rombadőlt falaid közül, mert székesegyháznak első alapköve a te ujjászületésednek is kezdete.« s a mit mondott, az beis teljesedett.

Daczára annak, hogy az épület magas helyen feküdt, a talaj még sem mutatkozott elég szilárdnak, miért is czölöpöstélyzátot készítettek 14 ezer darab 5 láb hosszú

tölgyfa karókból, ezek tetejére roppant vastagságu gerendákat erősítettek vaskapcsokkal és ezekre építtették az alapzatot (fundamentum) mely 1752. év október végén a föld színéig emelkedett, 1753-ban a fal elkészült az ablak alsó párkányáig, 1757-ben a templom hajója elérte a kellő magasságot, de a tornyok még hiányzottak. Ekkor Forgách püspök váci püspöknek neveztetett ki.

Mária Terézia királynő 1758. elrendelte, hogy a templomot az üresedésben levő püspökség jövedelméből tovább építsék, az építkezés vezetésével Keserü György kanonok és Kruspér István kir. tanácsos lettek megbízva.

1759-ben báró Patachich Ádám lett püspökké kinevezve, a ki a diszes püspöki lakot építtette. Ő elkészíttette a fedlzetet, a fő és mellék hajók boltiveit, a kupolát, a szentélyt és a hajók fele részét kisimíttatta s kimeszellette. Patachich 1776-ban kalocsai érsek lett. Ekkor Salamon József bizott meg a széküresedés tartama alatt az építkezés vezetésével, de a következő két évben az építkezés a pénzhiány miatt szünetelt.

Mária Theresia ekkor az üresedésben levő püspökség javadalmából 62963 frtot utalványozott a templom részére, mi által el lett érve, hogy 1778. aug. 15-én, Nagy-Boldogasszony napján a tornyokra fel lehetett tenni a keresztet. A torony tetején Hacker Ferencz budai ácsmester ősi szokás szerint 12 pohárból áldo-

A krétai forradalom.

Az első lövés eldőrdült, sőt már vér is folyt. Mint előző számunk táviratai jelentették, a törökök Krétán vereséget szenvedtek. Ujabb jelentések szerint a törököknek veresége jelentékeny volt, 200 halottról és 3 ágyu elvesztéséről beszélnek. A török csapatok megkísérlették a felkelők által Kandanosban körülfárva tartott 1600 katonára felszabadítását.

Ujabbán már a görög-török határon is vannak surlódások.

Az új folyamán ide érkezett táviratok szerint a görög- és török határállomások közt eddig ismeretlen okokból vérengzések merültek fel.

A larissai hadtestparancsnok rendeletet kapott, hogy a legsürgősebben menjen a határra, hogy minden összeütközést megakadályozzon.

A helyzett Kréta szigetén nem változott. Berovics Georgi basa krétai főkörmányzóknak kiáltványa jelent meg, a melyben újból amnesztiát ígér és kijelentette, hogy a szultán hajlandó a haleppai szerződés alapján reformokat engedélyezni, feltéve, hogy azokat a nemzetgyűlés formulázza.

Smyrnából egy 2400 főből álló önkéntes csapat Krétába indult. A hajó Mitylene felé vette útját, hol 3000 önkéntes szállt újból a hajóra. Biriton városban Eboie sziget csucsán az önkénteseket ellátták fegyverek-, lőszer- és élelmiszerekkel.

Bár mint folyt le a kandanoi ütközet, tény, hogy a felkelők fegyverkeznek, szervezkednek, sőt forradalmi kormányt létesítenek. Hogy a nemzetgyűlés miért nem kezdte meg működését, az eddigé ismeretlen, tudósításaink már eleve valószínűtlennek tüntették fel azt, hogy a nemzetgyűlés a bonyodalom megoldását fogja eredményezni.

A mint a helyzet ma áll, éppen ellenkezőleg az valószínű, hogy a nemzetgyűlés első ülése egyszersmind az utolsó is lesz, mert a forradalom itt a kormányval olyan éles és erős összeütközésre vezethet, hogy a nyílt harcot proklamálják.

Egyre csökken tehát a kilátás, hogy a hatalmak békés intervencziója a békét helyreállíthatja és a mérsárlásoknak véget vethet. A porta vagy kénytelen lesz hatalmának teljes kifejlésével rendet csinálni vagy engedni a felkelők követeléseinek, mert az a szégyenítő anarchia, a mely Krétát dulja, már sokáig nem tarthat.

A „Nagyváradai és biharmegyei nőegylet” közgyűlése.

Özv. báró Gerliczy Félixné elnöknő lakásán tegnap délután a »biharmegyei és nagyváradai nőegylet» ülést tartott. Jelen voltak özv. báró Gerliczy Félixné elnöknője alatt: *Grunwald* Henrikné, *Mezey* Vilma, *Menczinger* Frigyesné, *Baróthy* Ákosné, *Bauma* Vinczéné, *Bárczy* Lászlóné, özv. *Eleméry* Aurélné, *Fabriczius* Dezsóné, *Geizberg* Emma, *Imre* Jánosné, *Knapp* Ferenczné, *Kunyhóssy* Jánosné, *Beroldinger* grófnő, báró *Szokol* Vildburg és *Vértesy* Andorné választmányi tagok, továbbá *Mezey* Mihály pénztárnok és dr. *Mártonffy* Bogdán jegyző.

Elnöknő a gyűlést megnyitván, bejelenti, hogy a *Károly* Lajos elhunyt alkalmából, Ő Felségéhez intézett részvétliratra vonatkozólag a kabinet iroda meglehangú köszönő-iratot intézett az egyesülethez, *Beöthy* László főispán útján, továbbá, hogy mivel az árvaház tervbe vett kibővítése céljából rendezett sorsjáték nem hozta be a szükséges összeget, Ő felsége a pénzügyminiszter útján azon ígéretet tette, hogy a legközelebb rendezendő államsorsjáték tisztajövedelméből a még szükséges összeget kiutalványoztatja. A két leirat a következőképpen hangzik:

Biharmegye és Nagyvárad város főispánja.
412/1896.

Méltóságos Grófnő!

Belügyminiszter ur folyó év június hó 18-án 2576/eln. szám alatt hozzám intézett leiratában arról értesített, hogy Ő cs. és ap. kir. Felsége kabinet irodájának, mult hó 25-én 263 szám alatt nevezett miniszter urhoz intézett közleménye szerint legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, miszerint *Károly* Lajos főherceg ur Ő Felsége elhalálása alkalmából a *Biharmegyei és nagyváradai jótékony nőegyletnek* részvétnyilatkozatáért a legmagasabb köszönet nyilváníttassék.

Erről van szerencsém Méltóságodat, mint a fenthivatkozott nőegylet elnöknőjét szives tudomásvégett ezennel értesíteni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Nagyváradon, 1896. június 27.

Beöthy, m. p.
főispán.

Méltóságos özv. báró Gerliczy Félixné szül. Kornis Lujza grófnőnek, mint a biharmegyei és nagyváradai nőegylet elnöknőnek

Helyben.

2609.

Méltóságos özv. Báró Gerliczy Félixné szül. Kornis Lujza grófnőnek mint a biharmegyei és nagyváradai nőegylet elnöknőnek.

Nagyváradon.

A Nmgó m. kir. pénzügyminiszterium f. é. június hó 12-én 43533. sz. a kelt magas rendelete folytán értesített Méltóságod, hogy Ő Császár és Apostoli királyi Felsége Budapesten f. é. június hó 8-án kelt legfelső elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy a nagyváradai »Erzsébet« leányárvaház a legközelebb rendezendő jótékonycélu magyar államsorsjáték tiszta jövedelméből való részvételre előjegyzésbe vétessék.

Budapesten, 1896. június hó 18-án.

Zarka, m. p.
miniszteri tanácsos
és lottóigazgató.

A gyűlés köszönettel ndomásul veszi a két leiratot s az építkezéssel *Knapp* Ferenczet, bizta meg, a szerződést megkötötték mely szerint az építkezésnek, november hóban készen kell lenni. Végül bejelentetett, hogy az árvaházból hét gyermek kiadatott. Több tárgy nem léven elnöknő az ülést berekesztette.

A színház terve és költségvetése.

A bécsi *Fellner* és *Hellmer* színházépítő cég a nagyváradai állandó színház tervezetét és költségvetését már közel két hónap előtt elkészítette és bemutatta Nagyvárad város tanácsának és a szakértőkből, a színügyi bizottság tagjaiból álló nagyobb bizottságnak. A tervezet, melynek rajzát mi is közöltük, megnyerte a bizottsági tagok, sőt a nagyközönség tetszését; de mielőtt határozat végett a közgyűlés elé kerülne a dolog, szükséges volt a műszaki leírás és a költségvetés magyarrá fordítása.

mást ivott s a ledobált poharak közül azok, miket a királynőre, br. *Patachichre*, a káptalanra s papságra s Bihar vármegyére üritett, nem törtek össze s mai napig is s kegyelettel őrzik azokat.

Eközben *Ricca* építőmestertől az építkezést *Neumann* vette át, ki a tervezeten sokat változtatott s ellene a káptalan tiltakozott is s a királynőnek kelle döntenie pl. abban is, hogy az órát hová helyezze? A kiutalványozott pénz elfogyott s a királynő újra 29,435 frtot utalványozott ki a püspökség jövedelméből, s így a székesegyház 1779. decz. 8-án teljesen készen állott. Ugyanekkor szereztettek be a templom apróbb szükségletei. berendezték a 10 mellék oltárt, a főoltárt és kápolnát. A főoltár kép szűz *Mária* mennybemenetelét ábrázolja. A mellék oltárok a következők: a jobb oldalon: 1. Szt.-*László*, 2. Szt.-*Háromság*, 3. Ev. szt. *János*, 4. szt. *Péter* és *Pál*, 5. szt. *Borbála*. a bal oldalon: 6. a szt. család, 7. szt. *István*, 8. *Nep.* szt. *János*, 9. szt. *Mihály*, 10. a szent kereszt. A kápolnában levő oltárkép szintén a szt. kereszt.

Továbbá felhúzták a tornyokba a harangokat, melyek közül az egyik 4130 font, a második 2230 font (az óras harang), a harmadik 1210 font, a 4-ik 110 font.

1779 decz. 8-án a templomot *Gr. Korniss* *Ferencz* megáldotta 1780 év jun. 25-én, *Pünkösöd* u. VI. vasárnap a királynő koronáztatásának évfordulóján, *gr. Kollonitz* *László* erdélyi-püspök nagy fény és pompa kíséretében beszentelte. Érdekes, hogy *Kollonitz* ugyan ezen a napon lett kinevezve nagyváradai püs-

pöknek, de még akkor nem volt táviró, sem gőzös, hogy még az nap tudomást szerezhett volna kineveztetéséről.

1781-ben a káptalan elhatározta, hogy minden egyes kanonok legalább is 50 frtot, hogy a templom szükségleteinek fedezésére végrendeletben.

De a templom még nem volt egészen befestve erre *Tágen* *János* nagy prépost, *Hoványi* *Ferencz* kanonok hagytak pénzt s *Lipovniczki* *István* püspöksége alatt 1878—1880-ig *Rómer* *Flóris* felügyelete alatt *Storno* *Ferencz* festőművész ezzel is elkészült s munkája remek műnek nevezhető.

S áll a templom fényben, pompában, az áhitatos kegyelet által felékitve Isten dicsőségére, a lelkek üdvére s díszére *Sz.-László* városának, Nagyváradnak.

K. A.

A hozomány.

— Franeziából —

Irta: *Cadoret* *Alfréd.*

I.

— Nagyön is bizalmas vagy hozzá; mondja az anya.

— De, édes mama . . . veti ellene a leány.

— Azt hiszem, hogy ő csak hozományodat akarja elvenni; szólalt meg ismét határozott hangon a méltóságteljes külsejű, kissé már őszbe vegyült haju hölgy.

— De, édes mamus, hogyan tudsz te róla

ilyesmit föltenni! ellenkezik ismét a szép *Adrienne*, és mintegy sértődötten az ablak felé fordul. Duzzogva néz ki rajta az utcára — azt gondolva magában, hogy éppen arra tart most az a kedves ember, akinek tiszta szándékait itt félremagyarazzák.

— Tudod, gyermekem, neked még fogalmad sincs az életről. Te nem tudod, milyenek a férfiak, hogyan gondolkodnak, mily elővigyázók s számító érzelmekben.

— Jól van hát; — ellenveti ismét *Adrienne*, durczásan fölbigyesztve ajkait.

— Hallgass reám, folytatja az anya még határozottabban; — a férfiak mind spekulánsok, ők mind a zsebükkel nőülnek, és nem a szívükkel.

— Mind — az lehetséges, de *Anatole* nem, ő kivétel.

— Vagy úgy? Ez ugyan hamar ment. Én csak a mai leányokat csodálom; mily gyorsan léptetik ők elő kivételnek az elsőjött-ment fiatal embert, akinek a haja szőke vagy barna, orra, szeme s foga ép, be van oltva és se nem púpos, se nem sánta. Pedig hidd el nekem, rendszeren csalatkozik az ember a kivételeknél. Nekem van ebben egy kis tapasztalatom; — ezzel ugyan elszólta magát a gondos anya, de a leány anyyira el volt foglalva *Anatollal*, hogy észre se vette mamája tulbuzgóságát és még sértődöttebb volt.

— *Anatol* könnyelmű ember; szólalt meg tántoríthatatlanul az anya. Szereti a fényűzést; nagy igényei vannak az élethez és ez nagyon prózai életnézetet érlelt meg benne.

A mérnöki hivatal ezzel már elkészült s Busch Dávid főmérnök a következő jelentés kapcsán terjesztette be azt a városi tanácshoz:

Tekintetes városi tanács!

A 8536—96 számú utasítása értelmében van szerencsém a Fellner és Hellmer műépítész által készített költségelőirányzatot és magyarázatot magyar fordításban és némi igazítással további intézkedés végett az összes mellékletekkel együtt betérjeszteni.

Ugy a terveket, mint a mellékleteket részletesen átvizsgáltam és konstatalhatom miszerint azok a közgyűlés által elfogadott programnak, és pedig úgy a s emélyek befogadása, mint az összes többi kikötésekre nézve — teljesen megfelelnek.

A tervezet szerint a szinpad pádimentuma, illetve az épületnek lábazatja a kiegyenlített (közép magasságu) talajtól 3.87 m. magasan fekszik, a részletes költségelőirányzatban azonban költségkímélési szempontból vagyis azokból, hogy az építkezés a megállapított és kikötött költséget túl ne haladja, — a lábazat magassága csak 2.87 mt.-re lett téve, az által azonban az épület igen sokat veszítene szépségéből. Eme redukálásnál fogva sikerült tervezőnek a költségeket 30.600 forintra leszállítani, míg ellenben a tervezetbe felvett 3.49 mt. mély alapozás és a tervezett 3.87 magas lábazatnál szükséges főbejárati lépcsők és kocsifeljáróval, — melyeknek költsége külön 13.306 frt 40 kr-ba kerülne, a színház építése 319.306 frt 40 krt venne igénybe. Ezen költségekbe azonban a színház körüli terület rendezése, járda készítése és parkirozás még nincsenek felvéve, melyek mintegy 26.840 forint kiadást igényelnek, és a tervekben kitéve alakzatok és csoportozatok, melyekből a feljártól jobb és baloldalon elhelyezett két alakzat a főbejárat felett pedig két oldalon elhelyezett gyermekesort (horgany-öntvényből) és egy czimer az épület közepén, összesen mintegy 1740 forintba kerülnének. A két utóbbi kiadás azonban egyelőre nem multhatlanul szükséges, mert azok létesítése később is megtörténhetnék.

A díszletek elhelyezésére szolgáló nagy raktár, mivel azt a színházban program szerint elhelyezni nem lehet, ezidő szerint kérdés tárgyát még nem képezheti.

A költségelőirányzatot, amennyire azt a tervek és körülményes leírás megengedik, átvizsgáltam és a helyi viszonyoknak megfelelőleg Fellner ural egyetemben redukáltam, úgy, hogy a végösszeget, mely Fellner szerint 306.000 forintot tett volna, 304.687 frt 76 krra

lehetett leszállítani, tehát 1312 frt 24 krral kevesebb lett.

Azonkívül a tervezők az alapozásokat a kiegyenlített talajból le 3.49 méterre számították, a mellékelt talajkutatósi eredmény szerint azonban már 2.0 m. mélységben hordképes anyag találtatott, — ezen körülménynél fogva ismét mintegy 3460 forint lesz megtakarítható, eltekintve azon eshetősleges összegektől, melyek a munka kiadása alkalmával árlejtés mellett még várhatók, habár ezek valami nagymérvűek nem is lehetnek, mert a tervezők által felhasználált egység árak valóban alacsonyoknak mondhatók.

Feltételezni lehet, hogy a tekintetes tanács csakis a tervezett homlokzatot fogja elfogadni, az alapoknál levő megtakarítás tekintetbe vétele mellett tehát a színházépítkezés figurák és parkirozás nélkül 317,994 frt 16 kr.-ba. — A tervezés és szerződés szerint megállapított mellékkiadások mintegy 22000 forintba, vagyis összesen kikerekítve 340000 forintba kerülne. Ha feltételezzük azt, hogy a színház körüli tér rendezés és járda készítése költsége nem a színházi számlára, hanem például a kövezetvám alapterhére, a figurális díszítések pedig esetleg későbbben közadakozás útján fognak fedeztetni, akkor az építkezési költségek a közgyűlés által megszavazott 328000 frtot mégis 12000 frttal túl fogják haladni, mely összegre, ha a tervek miniszterileg elfogadhatnának, külön póthitel volna kérendő.

Tekintetbevéve, hogy a munkák kivételben tartozó részletes és általános feltételek magyarra fordítása és a mi viszonyainknak megfelelő átdolgozása és leírása igen nagy munka, de másrészt e feltételek csakis a kivétel, illetve pályázat kiírásakor lesznek szükségesek, a mi pedig csak a tervek és költségvetések miniszteri jóváhagyása után történhetik meg, ezen idő előtt az említett feltételek lefordítása minden esetre elkészülendő és azonnal befogom terjeszteni, méltóztatassék tehát ehez még a haladékat megadni, mert a tervek és költségvetések felülbírlásához e feltételek amugy sem szükségesek!

Nagyvárad, 1896. július 3-án.

Busch Dávid.

Iskolai értesítők.

A várad-olaszói róm. kath. elemi fuiskola ez idei értesítője, mely csinos kiállításával a tartalom arányos beosztásával magára vonta figyelmünket. A czimlap szép nemzeti színű kerettel van körül véve, majd egy beve-

zető elmélkedés van az ezredév magasztosságáról s az iskolai ünnepekről, mikről annak idején lapunk bő tudósítást hozott, az ünnepély leírásának végén felvannak sorolva a kegyes adakozók nevei, kik pénzadományokkal az ünnepély sikeréhez legjobban hozzájárultak. Majd Stark Gyula igazgató-főtanító értekezése következik, melyben a népiskola történetét írja meg alapításától 1828-tól kezdve egész a mai napig egy statisztikai táblázat kíséretében. Az értesítőből rövid kivonatkép közöljük a következőket: Igazgató: Dencs János cz. kanonok plébános; hitelemzők: Körössi Endre és Brószell Lajos káplánok; főtanító: Stark Gyula; tanítók: Nagy Lajos, Számborovszky Rezső, Domokos Andor és Dobó János. A tanulók száma a négy osztályban volt összesen 299, ezek közül róm. kath. 255, gör. kath. 18, gör. kel. 6, ág. v. 4, helv. v. 14 és zsidó 2; anyanyelv szerint 2 oláh kivételével mind magyar ajku. A következő évben a beiratások szeptember 1-től 8-ikáig tartanak; beiratási díj katolikusoktól 3 frt 50 kr., más felekezetiektől 5 frt 30 kr. — A díszes kiállítás értesítő a Sz.-László nyomda részvénytársaságnál nyomtatott.

Előfizetési felhívás.

Folyó évi július hó 1-étől a „Tiszántúl”, politikai napilapra új előfizetést nyitottunk.

A „Tiszántúl” zászlójára a katolikus s hazafias szellem és irány eme jelszavai vannak felírva: Isten, király, haza!

A „Tiszántúl” az egész országban a legolcsóbb politikai napilap.

Kérjük tisztelt elvaratáinkat, hogy lapunk terjesztésével szent s hazafias elveinket minél szélesebb körben terjeszteni sziveskedjenek.

Az előfizetési feltételek a lap homlokán olvashatók. A szerkesztőség.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATO.

- Július 5. A kereskedelmi csarnok évi közgyűlése d. e. 10 órakor.
 6. A megyei közigazgatási bizottság ülése d. e. 10 órakor.
 9. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

— Óh nem, nem; szabadkozik nagy hévvel a leány. Ő idealista, regényes gondolkozásu inkább, semmint kellene. Nézz oda, mamus, ott fekszik a virágcsokor, amit ma küldött — csupa drága virág, ami sok pénzbe kerülhetett.

— Ah, a virágok! Adós maradt a csokorért, ismerni kell azt. Ezt már a te hozományodból véli megfizetni.

— De mamus, ha te mindent így fogsz értelmezni, akkor veled ma nem lehet beszélni, és így én megmaradhatok vén leánynak; pattogott a szerelmes leány.

— Ne légy gyerekes, ez nem illik egy eladó lányhoz.

— Én nem megyek soha férjhez, kiált föl Adrienne s zokogva zsebkendőjébe rejtí arczát.

— Na, na, na; hiszen nem vettem olyan nagyon komolyan. — Különben hagyd meg a könyvedet a házasság idejére; akkor majd inkább szükséged lesz rájuk. Most azonban légy eszedben: vizsgálj őt, tedd próbára, vajjon méltó-e hozzád, ez a legfontosabb.

— Nem, én nem fogom őt próbára tenni; kiált föl daczosan Adrienne.

— Ugyan ne ostobáskodj, hiszen én csak a javadat akarom. Te megérdemled, hogy tenmagadért vegyenek nőül és nem a hozományodért — a takaréktári könyvedért.

— Neki a takaréktári könyv csak mellékes dolog. Nem azért jön ő a házunkba. Más leányoknak is vannak takaréktári könyvecskéik. Meg azután minden férj kap valami kis pénzt

a nejjével; — a házasságban kettős szükségletek nehezdednek a férjre, kisebb-nagyobb rendkívüli kiadások merülnek föl; el megy az ember sőtálni, kirakatok előtt megáll, meglátogatja a színházat, a hangversenyeket, nyáron fürdőbe utazik.

— És a többi, és a többi, te drága, elkényeztetett gyermek te! Milyen szónok lett belőled. Mindamelllett nem tűröm, hogy az én édes kis leányomat a pénzéért vegyék el — ezért egy kis komédiát fogunk Anatol előtt játszani.

— Komédiát? En? En csaljam őt?!

— No, arról nincsen szó. Csak annyit fogunk neki mondani, hogy bankárunk csödbe jutott és hogy nála sok pénzünk odaveszett; most ezért kissé takarékoskodnunk kell. Majd kijózanító háztartást kezdünk és megváltozott anyagi helyzetünk miatt sóhajtozni fogunk előtte. Ha azután még mindig kedve lesz téged nőül venni, akkor elhiszem róla, hogy derék, jellemes férfiu és szívesen adom rátok áldásomat. Egyetlenem, Adriennem, azt akarom, hogy ne ábrándulj ki keservesen, ha majd férjhez megy.

— Ugyan, édes, jó mamus, én ugysis tele vagyok ábrándokkal, ha arra gondolok, mindamelllett, hogy gazdagok vagyunk; ellenkezik ismét a csökönyös, kis leány. Egyébiránt beleegyezem és szívesen játszom egy kis komédiát; annyira meg vagyok győződve, hogy Anatol kiállja a próbát, hogy akár most is átadnám neki a takarékpénztári könyvecskét.

— Majd elvállik. Akkor majd szerencsét fogok neked kívánni optimizmusodhoz. De egyet kikötök, azt, hogy jól játszad a szerepedet s

egész természetűen adjad az elszegényedett eladó, férjhez menni akaró leányt, akinek a nyomorral kell küzdenie.

— Hogyne — hiszen tudod, mily nagy sikert arattam a zárdában, mikor szini előadásokat rendeztünk, vagy amikor tavaly résztvettem a műkedvelői előadásban. Igazán nagy kedvem van ismét szindarabot játszani és egy elfogult mamát balga képzelődéséből kigyógyítani.

— Kezdjük meg mindjárt holnap, amikor itt lesz ebédem, mely lehetőleg sovány lesz.

— Az nem, mamuskám, ebédnél nem kezdjük a színjátékot, evésnél ne takarékoskodjunk.

— Te javithatatlan, elkényeztetett gyermek. — Igenis, mamus, én belátom, hogy annak a férfinak, akinek én felesége leszek, nagy szüksége van a hozományra. De nem bánom, hadd legyen sovány az ebédünk. Ugy is mindegy nekem, mikor látom, hogy te kételkedel Anatolban.

II.

Pompásan játszották Anatol előtt a szépen kiesztelt komédiát: a distingvált szegénységet nem is lehet jobban adni. A jó mama fölolvastott szerepében. Szivszaggatón sopánkodott, sóhajtozott megfelelő mű-pauzákkal; számos könyvet ontott az elvesztett vagyon után; és különösen mesterileg tudta adni, hogy ezt meg ezt az ingyencz nyalánkságot nem szerezheti meg többé az asztalon.

A hatás nem maradt el.

Anatol nagyon meg volt lepve; látszott

* **Agliardi bíboros.** Agliardi bíboros csütörtökön délután Schwarzából visszatért Bécsbe. Róbert páрмаi herceg, a kinek két gyermekét Agliardi bíboros bérálta meg, egész a St. Egyden állomásig elkíserte vendégét, a bíborost. Bécsből érkezett jelentés szerint a páрмаi herceg úgy Agliardi bíborost, valamint unokaöcsését, Agliardi Herkules grófot, továbbá monsignore Locatelli s Montagnini titkárt, rendjelekkel tüntette ki.

* **A királyi hercegek a 48-as honvédeknek.** Győrt a napokban az ott időző Ottó és Frigyes királyi hercegek meglátogatták a 6-ik huszárezred ott állomásozó századát. Az ezred saját körében gyűjtést rendezett a Kis-Megyeren elesett és eltemetett honvédeknek emelendő emlékszobor alapjára. A két királyi herceg nemcsak hogy hozzájárult az adakozáshoz, de Ottó királyi herceg, a ki tudvalevőleg kitűnő rajzoló, megígérte, hogy a szobor tervrajzát maga fogja megrajzolni. — Frigyes királyi herceg pedig örömeinek adott kifejezést a bajtársi szellem eme eklatáns jele fölött.

* **Ujabb népparti gyűlések.** Julius 12-én ismét két néppárti gyűlés lesz: Tapoleczán és Hódságon. A *tapoleczai* gyűlés programja a következő: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: Zichy János gróf. 2. Miért alakult a néppárt? Tartja: Orbán János. 3. A kispapok és a néppárt. Tartja: Bakonyi Elek fővárosi ügyvéd. Az »új rend«. Tartja: Kálmán Károly. 5. Elnöki zárás. — A *hódsági* gyűlés tárgysorozata ez: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: Zichy Aladár gróf. 2. Az új rend és a néppárt. Tartja: magyarul és németül Zelenyák János dr. országgyűlési képviselő. 4. A kispapok helyzete. Tartja: németül Marsovszky Endre. 5. Az új rend és a néppárt. Tartja: bunyevác nyelven Neumayer Dezső. 6. A néppárt haszna. Tartja: bunyevác nyelven Karanovics György. 7. Elnöki zárás.

* **Kinevezések.** Bálint Ferencz kir. adótitkár, a pénzügy miniszter székelyhídi adó ellenőrré nevezte ki. A debreczeni főügyész Széles György nagyváradi kir. törvényszéki fogházörmezt, a fizetési osztály legalsóbb fokára altiszté nevezte ki.

* **Zsidó vita Bécsben.** Az alsó-ausztriai tartománygyűlés jul. 3-án egyhangulag elfogadta a tartományi választási rendnek, valamint a

tartományi statutum 3. §-ának megváltoztatásáról szóló törvényt. A vita folyamán Gregorig heves módon megtámadta a zsidókat és indítványozta, hogy a kikeresztelt vagy ki nem keresztelt zsidók az aktív választási jogból kizárassanak. Ezt az indítványt elvetették. A tartománygyűlés továbbá elfogadta a bizottságnak a politikai választói jogok kiterjesztésére vonatkozó határozati javaslatot. A viharos ülés folyamán Gregorig után még Schneider képviselő is heves támadást intézett a zsidók ellen s beszéde végén azt a javaslatot tette, hogy az »emberek és zsidók« közti közlekedés a büntető-törvénykönyv 129-ik a) szakasza alá essék. (Fajtalanság.) Az antiszemita indítványait *nagyon csekély többséggel* elvetették, azután elfogadták azt a határozati javaslatot, a mely követeli, hogy a választási jog kiterjesztessék.

* **Templom László főherceg emlékére.** Ez év szeptember 20-án fogják felszentelni azon templomot, melyet a Boros-Sebes mellett levő ágyai erdőben azon helyen emeltetett József főherceg, hol László fia megsebesült. A templomocská esinos góth stílusú építmény, gyönyörűen fog berendeztetni.

* **Amerikai magyarok a kiállításban.** 40 amerikai magyar látogatta meg ma a kiállítást Hammondnak, az Egyesült Államok budapesti főkonzulának és Deutsch örnagynak vezetése alatt. A kiállítás bejáratánál Micskei Endre min. s. titkár üdvözölte őket, hangsúlyozván, hogy a magyar az idegenben is csak magyar marad. Zajos hurrá! kiáltással helyeselték a beszédet, azután Deutsch örnagy mondott köszönetet a fogadtatásért. A történelmi csarnok megtekintése után délben ebédre gyűltek egybe s délután ismét folytatták a kiállítás megtekintését. Holnap fogják Széchenyi szobrát, Kossuth és Deák sírját megkoszorozni. A napokban még 400 amerikai fog Budapestre érkezni, hogy a kiállítást megtekintse.

* **Önkéntesek vizsgálatai.** A temesvári hadtestparancsnokság alá tartozó VII. hadtest önkéntesei folyó évi szeptember hó 19-én gyűlnek össze Nagyváradra vizsgálati célra. E hadtesthez tartoznak a temesvári, szegedi, aradi, nagyváradi s debreczeni kerületekbe osztott önkéntesek.

* **Nagyváradi iparosok a kiállításban.** Az ezredéves országos kiállítás különösen az iparosokra nézve bir sok tanulsággal s igen óhajtható volna, hogy az ország összes iparosai

megtekinthessék. Nagyvárad városa, az ipar és kereskedelmi kamara, az ipartestület, az iparosifjak egylete bizonyos összeget szavazott meg e célra, de bizony abból csak alig 20 iparost lehet felküldeni a kiállítás tanulmányozására. Tegnap Tóth József, Tátray Sándor, Havassy Zsigmond és Tárnoki László nagyváradi iparosok nyújtottak be kérvényt Nagyvárad város törvényhatóságához, a melyben segílyt kérnek a várostól, hogy az ezredéves kiállítást megtekinthessék és tanulmányozhassák. A kérelmet előbb a tanács tárgyalja s terjeszti a közelebbi közgyűlés elé. Előreláthatólag a kérelmet elutasítják; mert éppen olyan joggal kérhetnek a különben érdemes célra segílyt Nagyvárad város 1500 iparosa. Az ilyen kérvény helyett jobb volna, ha az ipartestület venné a kezébe a szegényebb iparosok felrاندulásának ügyét. A miniszter illetve a kiállítási igazgatóság messzemenő kedvezményeket nyújt az esetre, ha 30 iparos egyszerre utazik a fővárosba.

* **A szent telefon.** Menelik király megtámadta Mourion brüsszeli elektro-technikust a táviró- és telefon-hálózat felállításával, mely Abasszímia összes nevezetes pontjait fogja egybe kapcsolni. Minden táviró-állomás kap egytálat telefont is, sőt Melenik király palotája a fővonalakkal szintén össze fog kapcsoltatni. Hogy a messze pusztaságokon átvezető huzalokat le ne tépjék, vagy szét ne rombolják, meghagyta Melenik az ő papságának, hogy Abesszímia táviró- és telefon-hálózatát szentté nyilvánítsák, ki azt bántani meri, arra halálbüntetést mérnek. 1100 kilométerre terjedő vonalon már felállították az oszlopokat.

* **Kirándulás a kiállításra.** Az ezredéves kiállítás megtekintésére július hó 17-én este 11 órakor Nagyváradról Budapestre mulhatatlanul indulandó vonatra az aláírás, illetve befizetés csakis *július hó 6-ika hétfő déli 12 óráig* fogadtatik el az ipartestület irodájában. Minthogy ezen feltűnően olcsó és rendkívüli kedvezményekkel összekötött Budapestre és vissza 14 napig bármely vonatra érvényes vasúti menetjegy, 4 éjjeli szállás, 4 ebéd a kiállítási területen, valamint minden nemű látványosságra leszállított ár melletti jegy, csak 10 frt 50 krba a kiállítás bemeneti jegy pedig 20 krba kerül, óhajtható, hogy nagy arányban vétessék igénybe, a kötelező számú befizetés már megtörtént, az indulás illetve felmenet minden

rajta, mily kellemetlenül érinti a sors eme változása, és sajátos nyomatékkal emlegette eleinte, hogy talán terhükre is esik a hölgyeknek.

Lassanként azonban visszanyerte biztos önuralmát és szépen válogatott szavakkal vizsgálta őket, határozottan kijelentvén, hogy hiszen a pénz nem minden a világon.

Csodálatosképpen ilyenkor néha ott feledte a tekintetét Adriennen, aki rendesen visszadta a sajátos pillantást.

Az anya természetesen jobban játszotta szerepét, mint a naiv gyerekleány, habár ez utóbbi is mindig alkalmazkodni tudott a fölvett helyzet követelményeire.

Az anya azonfelül megkérte Anatolt, támogassa őt tanácsával a ránehezedett »súlyos körülmények« között. A fiatal ember pedig olyan készségesen bocsátotta magát rendelkezésére, hogy egészen megilletődött rajta.

Mikor elmondta neki, hogy kénytelen lesz drága butorait eladni s olcsóbb lakásba húzódni, Anatol igyekezett őt megnyugtanni s megígérte, hogy majd szerez ő jó vevőt, aki hajlandó lesz az egész lakást mindenestül átvenni.

Néhány nap múlva azzal lepte meg a hölgyeket, hogy sikerült vevőt találnia, aki már délután eljő a lakás s butorzat megtekintésére.

Az anya megjegyzi e kellemes hír hallatára, ami a buzgólkodó Anatolt nagyon kellemesen látszott érinteni.

A szegény asszony, aki erre ily gyorsan nem volt elkészülve, alig tudta, hová legyen a varában.

— Egyik rokonunk, nyögte ki végre nagy nehezen, segítségünkre jött, úgy, hogy egyelőre még megtarthatjuk butorzatunkat. Minden esetre azonban köszönjük önnek, hogy szíves volt érdeklőnkben fáradni.

Anatol még tovább ment előzékenységében, hogy az oly váratlanul elszegényedett család helyzetén könnyítsen. Mindenféle apróságot küldött, majd néhány kiló kávét, egy-egy süveg cukrot s hasonlót, okul adván, hogy az ebédeken, melyekre meg volt hiva egyikben-másikban hiányt vett észre.

Ilyenkor Adrienne mindig lopva a mamájára tekintett, mikor ez kénytelen volt a jó Anatolnak köszönetet mondani az ajándékért, mely egyébiránt fölösleges volt, mivel a régi időből még elég maradt, hogy jó ideig el legyen látva a házuk ezekkel a portékákkal.

Adrienne, aki nagyon jó kedvvel vette a szegénységet, ilyenkor alig tudta magát a hangos nevetéstől visszatartani.

III.

Egy szép napon Anatol megkérte Adrienne kezét. Az anya meglepetéssel nézett rá s azt kérdezte tőle, hogy komolyan veszi-e a kérést. Még egyszer elmondta neki szomorú vagyoni állapotukat, de ő kijelentette, hogy Adrienne szereti s minden egyéb közömbös rá nevezve.

A mama majdnem a nyakába borult volna ennyi idealizmusért és ha finom neveltsége vissza nem tartja, azonnal elhozta volna a takaréktári könyvecskét a szomszéd szobából. Megtörtént az esküvő.

Mielőtt azonban az új házások nászutra

indultak volna, a mama egy kissébb összeget adott át vejének azzal a megjegyzéssel, hogy azt még nagy vagyonának romjaiból sikerült »mentenie«.

Anatol szinte bosszusan hallgatta ezt a beszédet s csak kelletlenül vette át az összeget, azt állítván, hogy szerelme Adrienne iránt minden próbán felül áll.

A fiatalok kirepültek a nagy világba.

Nászutjuk, mely hat hétre volt tervezve, csak négy héttig tartott. A mama egészen meg volt lepve, mikor egy napon váratlanul visszajöttek.

Mindjárt másnap Adrienne kisírt szemekkel jött mamájához és oda ömölt ennek a zsamolyára a lábaihoz és sirva esengett az édes szülejének.

— Kérlek, édes-kedves mamuskám, zokogott a fiatal asszony, — add oda már Anatolnak azt a takaréktári könyvecskét, nagyon rosszul megy a dolgunk; Anatolnak nagy szüksége van a pénzre . . .

— Tudod, kedves mamám, akkor nem voltam őszinte hozzád, mert attól féltem, hogy Anatol nem vesz feleségül és emiatt már akkor elmondtam neki mindent . . .

A mama szeméből két nehéz könnyesepp gördült le orczáin. Nem szólt semmit. Odaadta a drága könyvet. Azután odavonta magához az ifju asszonyt és sokáig a keblén nyugtatta.

— Adrienne, kis lányom, mondd meg neki, hogy az én vagyonomat csak számodra s esetleg gyermekeid számára fogom biztosítani. Te pedig tudod, hogy te vagy mindenem ezen a világon . . .

körülmények mellett biztosítva van. Felkérjük a még csatlakozni óhajtó polgárokat, hogy a befizetést július 6-ika hétfő déli 12 óráig megtenni el ne mulasszák, mert későbbi befizetést semmi körülmények között elfogadnunk nem lehet. Nagyvárad, 1896 július 4-én. *Bertsey* György ipartestületi elnök, *Jankovich* János ipartestületi főjegyző.

* **A körmenet Szent István napján.** A hercegprimás környezetében most nagyszabású terv van készülében. Arról van ugyanis szó, hogy országos bucsujárást rendeznek a vidékről a fővárosba. Az összegyülekezett bucsusokkal vinnék körül azután nagy körmenetben az eddigélt eltérő és nagyobb uton Szent István jobbát. A körmenetben részt venne a hercegprimás, a püspöki kar és a papság teljes diszben, a kormány, a katonaság, a városi hatóság szintén teljes diszben. A szervező bizottság mindent elkövet a zárandoklás, illetve a körmenet érdekében, amely méltó párja lenne nemesak az ünnepségnél, de látványosság tekintetében is a június 8-iki fölvonulásnak. A kormány a vidéki zárandokoknak különös vasuti kedvezményeket biztosít, a főváros pedig módot fog nyújtani arra, hogy a zárandokokat, akiknek száma bizonyára meg fogja haladni az ötven ezret — elszállásolják.

* **Nincs többé borraivaló.** A pinczésztrájk megszűnt és a pinczerek a gazdáik jóvoltából megszűntetik a borraivalót, de nem csekély kikötéssel. A közönséghez intézett körlevelükben szabják meg ezeket a magas tónusban tartott feltételeket: **m é l t ó s á g u k o n** alulinak tartják a borraivaló vagyis alamizsna elfogadását; továbbá méltóságuknak megfelelő tisztességet kívánnak, végül a publikum emberhez illő módon viselkedjék és tartózkodjék minden **a r r o g a n c z i á t ó l**, mikor pinczér urat lát. A nagyrédmű kocsmái és kávéházi vendégek tehát ezen a rövid uton szigorú utasítást kapnak arra nézve, hogyan viseljék magukat ezentul és egyttal hiteles bizonyítványt adnak a pinczér urak, mennyire nem voltak meglegedve eddig a publikummal.

* **A városi tanács és a reáliskola selye.** Nagyváradon ezelőtt 23 évvel állította fel az állam a főreáliskolát. Először tudvalevőleg 2 osztálya volt csak, és ez a kir. Tábla mai épületében nyert elhelyezést. Pár év alatt fokozatosan fejlesztették az iskolát a teljes 8 osztályra. A várossal kötött szerződésben kikötötte az állam, hogy Nagyvárad városa helyiséget, az első felszerelést, évi 4000 forintot és fűtést tartozik adni. A rozoga épület helyett Nagyvárad városa diszes palotát építtetett a reáliskolának; azt ellátja vízvezetékekkel, gázberendezéssel. Mint értesülünk, a tanács kezében jobban mondván **D u s L á s z l ó** főügyésznél felmerült az eszme, hogy tekintettel arra az óriási áldozatra, a melyet a város bizony nem eléggé látogatott reáliskola érdekében hozott, méltányos lenne, ha az állam a 4000 frt évi hozzájárulást és a fűtés költségeit, mely évi 200 frtnál több, levonná a város terhérol. A méltányos és igazságos kérelmet a tanács illetve a városi közgyűlés utján akarják a miniszterhez felterjeszteni.

* **A városháza terveit.** A városháza tervek közül megvétele ajánlott *Patriczius* jellegű ellátott terv készítője ifj. Rimanóczy Kálmán, a *Szent László II.* jellegű készítője Faumann Benedek és a *Városczimer* jellegű tervezet készítője Hübner Jenő kinyilatkoztatták, hogy a meghatározott 1000—1000 frt vételárért átbocsájtják terveiket a város tulajdonába. A *Szent László II.* jellegű negyedik terv készítője: Lang Adolf budapesti műépítész azonban bizonyos feltételeket köt ki. Így a tervek részletesebb kidolgozásánál és az építkezések kivitele esetén személye számításba veendő. Késznek nyilatkozik tervét mindaddig átdolgozni, míg művészi tekintetből is megfelelő és 350,000 frtból felépíthető lesz; azonban

a kivittel 5 bizassék meg. Ez esetben megelégszik az 1000 frttal. A városi tanács a kérdést tárgyalta minden állásfoglalás nélkül be-terjeszti a csütörtöki közgyűlés elé, hogy határozzon Lang Adolf kívánságának elfogadása, vagy elutasítása felett.

* **Gyászhir.** Részvéttel vettük a következő gyászjelentést. A cs. és kir. 37-ik gyalogezred egyéves önkéntesei szomorodott szívvel tudatják barátuknak ifj. Demetrovits Miklós egyéves önkéntesnek folyó hó 3-án este 10 óraker, élete 23-ik évében hirtelen történt elhunytát. A megboldogult halott földi maradványai folyó hó 5-én délután 4 óraker fognak Mészáros-utca 309-ik szám alatt levő szülei lakásánál a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint beszenteltetni s a Bónai-kuti sirkertben örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtszességre az elhunyt barátai és ismerősei tisztelettel meghívataknak. Nagyvárad, 1896. július hó 4. Béke poraira. — Mint értesülünk a korán elhunyt *önkéntest társai fogják a temetőbe vinni s ugyan-ök, valamint a század, melyben szolgált, fognak sírjára koszorút tenni.*

* **Betiltott szemét.** Bagó Márton és fia budapesti nyomdájában egy füzetke jelent meg *»Ezeréves jubileumi legújabb dalok és a szerelmes libapásztor-leánydala«* czimvel, mely gunyos hangon foglalkozik a Millenniummal s azonkívül szemétdombra való trágárságokat tartalmaz. A m. kir. belügyminiszter a budapesti kerületi kir. sajtóügyi vizsgálóbírószág megkeresésére, a ponyvairodalom elkobzását és az említett vizsgálóbírószághoz küldését rendelte el.

* **A föltámadt halott.** Egy madriai jótékony nőgyelethez pár nap előtt levél érkezett egy szegény asszonytól, amelyben el van mondván, hogy férje halálán fekszik, őt magát pedig két kis gyermekével éhhalál fenyegeti, mert legutolsó ingóságukat is bevitték már a zálogházba. Az egylet egy tagja fölkereste padlásszobájában a nyomorgó családot, holmár az ajtóban fogadta a könyező asszony azzal, hogy férje halott. A jótékony egylet kiküldöttje belépett a szegényes szobába, hol viaszpadt, rendkívül eltorzult férfi halott feküdt az ágyon. A hölgy letérdelt, néhány percig imádkozott a halottágya mellett; azután öt pezetasat nyomva a szegény asszony kezébe, eltávozott. Alépcsőn lefelé menve, az jutott eszébe, hogy az adott pénz csak a temetési költségekre lesz elég és visszament, hogy még egy pár tallért adjon az özvegynek. De amikor megint újból benyitott, az előbbi halott ujjongva állt a szobában, nyilván örömeben afőlött, hogy a család olyan jól sikerült. Az urnó pedig annyira megijedt ettől a nem várt látványtól, hogy súlyos beteg lett, amiből mai napig sem lábadt ki.

* **Az aradi vértanúk kivégzése, Thorma** óriási festménye, — mint nekünk Budapestről jelentik — most már a kiállítás főkapujának szomszédságában, a Wampetics dísztermében látható. Este villamos fényvel, belépő díj: 30 kr. A kép tárgya ez: . . . Szombat van, hős októberi reggel, 1849 okt. hatodika. Hatodfél óra reggel . . . A tizenhárom aradi vértanu közül négy dicső már megdicsőült, fél órával előbb kegyelmesen agyonlőtték őket az aradi vársánczon. Fél hét óra van reggel, kilencz vértanu még fogoly s még hős, még él. De ezek már az utolsó perczek. Es ezekről az utolsó perczekről festette meg képét Thorma János. Az alávaló gyilkosság színtere: az aradi vár előtti tér, Zsigmondháza és Uj-Arad előtt terül el a vesztőhely, itt a magyar Golgotha. Ide hozták a kilencz foglyot: Damjanich Jánost, Pöltenberg Ernőt, Török Ignácot, Lahner Györgyöt, Knézych Vilmost, Nagy Sándor Józsefet, Leiningen Károly grófot, Aulich Lajost, Vécsey Károly grófot. A nyirkos ősi hajnalban összegyűltek már a vár déli kapujánál, innen jöttek gyalog, megvasalva, lánczra verve. Damjanichnak béna volt a lába, nem tudott gyalog menni, azt feltették egy parasztszekérre, a szekeres sirt az egész uton, a tábornok vigasztalta. Egy zászlóalj osztrák gyalogos kísérte a kilencz hőst a vesztőhelyre. Itten megálltak, a katonaság nagy négyezőget formált és bezárta a kilencz egyforma bitót, a kilencz vértanút, a papokat, a hóhért és pribékjét, a porkolábát. Felolvasták a halálos ítéletet, a porkoláb — igen, a porkoláb! — formából kegyelmet kért. A gyilkosságot vezénylő őrnagy

mondta: *»Istennél a kegyelem!«* Megkezdődik a *»munka«*, mely a magyarnak örök dicsőség, a másoknak örök szégyen. Itt kezdődik a kép: A bakó — brünni fajzat — Pöltenberg Ernő nyakára keriti ez egy ujjnyi vastagságú kötelet. Vele szembe nyolez társa a halálban — még élnek és szembe néznek a halállal. Nagy Sándor áll elől mereven és gögösen nézi a hóhérok munkáját. Damjanich János az, a ki a szekéren ül és csillogó szeméből az elszántság és gyűlölség villog ki. A szekér vendégszobájához Leiningen gróf támaszkodik. Török Ignác alakja az, a mely a keresztet emelő pap mögött látható. A Vécsey Károly gróf kezét fogja. A Vécsey karjába fonja karját Lahner György. Mindkettőjük vállánál látható a Knézych Károly feje. Aulich Lajos a sorban a legutolsó. Két szakasz gyalogos látszik mögöttük. Ez a kép; ami aztán következik, mindnyájan tudjuk. Meghalt mind, ebben a sorrendben: Pöltenberg, Török, Lahner, Knézych, Nagy Sándor, Leiningen, Aulich, Damjanich, Vécsey . . .

* **Selyemgubó beváltás.** Július 4-én estig 114 termelő, 402 kiló 75 deka I. és II-od rendű; 25 kiló III-od rendű gubót hozott be. Ez a mennyiség 365 forint 02 krt ér. Nyugtábélyegért 4 frt 12 krt; tenyészítő papírért 13 forint 24 krt fogván le a beváltó hivatal, a városi pénztár kifizetett 347 forint 66 krt. A szabadkai raktárba, befojtás eszközzésére elszállítottak 234 kiló II-od osztályu, 17 kiló 30 deka III-od osztályu gubót. A többi mennyiség itt maradt petekészítésre. A görcsövezés tegnap találta az első betegséget. Ezideig négy hárfában mintegy 16—18 ezer gubó van elhelyezve. Kilátás van arra, hogy ötvenezer gubó, tehát 25—30 ezer pillepár, mindegyikre 300 petét számítva 9—10 millió petét lesz képes beszállítani. Nagy eredmény a nagyváradai tenyészítésre az a körülmény, hogy első éven megkapta a beváltó állomást. Még nagyobb eredmény az, hogy a kiváló tenyészítők nagy száma folytán a petekészítéssel is megbizott. Szücs Sándor borsi ev. ref. tanító és özv. Bilinsky Sótérné urnó igen szép gubói Hering Sándor ur szent-László-téri gyógytárának kirakatában még ma otthagytak.

* **Születési és halálozási ztatistika.** Junius 20-ától kezdve, Julius ötödikéig, nagyváradon született 25 fiu és 21 leány, összesen 46 a szaporodás. Halál eset fordult elő: 29 nő és 22 férfi, összesen 51 a halálozási szám. Az elmúlt két héten tehát nagyváradon 5 emberrel fogytunk.

Az elhaltak névsora a következő;

Lőrinczy Viktor, Schreiner Albertné, Veres János, Sándor József, Barna Róza, Pompák József, Sziváky István, Özv. Szücs Mártonné, Majoros Teréz, Gottlieb Jakab, Rozenberg Náthánné, Müller Ferdinándné, Lénics Ferenczné, özv. Oláh Istvánné, Markovics Mari, Bondár Juliánna, Kovács Juliánna, Torualek Etelka, Heinovics Matild, Rövid Imre, Majer Imréné, Lajcsák László, Kemény Borbála, Szabó Gizela, Laczkó Jánosné, Kovács János, Hübner László, Nagy Sándorné, Szilágyi Bálint, Papp Luiza, Tiata János, Paye Togyerné, Leokucza Tanasz, Kuschler György, Klel Ferencz, Szondi Mária, özv. Fried Józsefné, Tatay Sámuelné, Fodor Jakab, Némethy Mártonné, Dávid Zoltán, Geiger Károlyné, Léderer Hermanné, Kiss Gizella, Pongrácz István, Boka Bálint, Bilorszky János, Gáll Mária, özv. Zempléner Móríczné, Tille Mihály, Kulin György.

* **Elcsereált esernyő.** Szombat este a *»Kis-pipa«* vendéglőben egy értékes esernyővel egy egészen avultat cserélt ki valami élelmes vendég, ki könnyen akart egy finom esernyőhöz jutni. — Felkéri a jobbik esernyő tulajdonossa az illetőt, hogy vissza cserélés végett a *»kis-pipába«* megjeleni sziveskedjék.

* **Rövid hírek.** *Megvan az állítólagos tolvaj.* A rendőrség, lopással gyanusítván *B. M.* nagyváradai egyént, azt elfogatta. Állítólag a multkori vásárok, alkalmával ő is mint tettes szerepelt Bertalan József kárára elkövetett lopásban, de a gyanun kívül, még semmi sem terhelte. — *Ékszerlopás.* *C s i h á n c z n a y* Józsefné, nem tudott pénzre tenni szert. Kifogott hát azokon, kik a pénzt munkájukkal keresik. *A l b u c z* Katicza kis leánykának füléből kivette a fülbevalót s azt értékesítette; a rendőrség becsipte. — *Megszökött a sü-*

teményekkel. Endruszék Rezső, süteménytárult a piacon. Egy ideig beszámolt a pénzzel és amegmaradt süteményekkel, de megszállta őt is a Démon és megszökött tegnap, süteményestől, kosarastól, sőt ami fő, a gazdája pénzét is magával vitte. **Elragadt lovak.** Gerlán János fugyivásárhelyi körjegyző lovai tegnap a városházával szemben a katona zenétől megbokrosodtak. Szerencsére a járó-kelők még idejében elmenekültek; azonban Duma Flórián ügyvéd kapuját és a kocsit összetörték. — **Párbajozó képviselő.** Dr. Óváry Ferenc vezsprémgyei országgyűlési képviselő ma a Fodor féle vívóteremben kardbárbajt vívott Reinprecht Ágost vezsprémi püspöki jószágigazgatóval. A párbajnál mindkét fél jelentéktelenül megsérült. — **Monitorok a Dunán.** Tegnap megérkezett az Al-Dunáról a »Maros« monitor s a budai oldalon, a »Szamos« nevű hadihajó mellett vetett horgonyt. Este a kis őrzárati hajóval gyakorlatot is tartottak; alkalmazták a villamos reflektort s megvilágították azzal a Dunapartot. A gyakorlatot nagy közönség nézte végig. — **Egy Lloyd-gőzös balesete.** A »Poseidon« nevű Lloyd-gőzös, melynek indiába kellett volna eveznie, közvetlenül a kikötőből történt elindulása után esavartengely törést szenvedett, minek folytán vissza kellett vinni a kikötőbe, hol rakmányát újra kirakta. — **A szerb király házasság.** Sándor király az őszszel Cetinijébe utazik, hol az eljegyzés a montenegrói fejedelem leányával fényesen megfog tartatni.

Elismerő-irat. J. B. Purger, grödeni (Tirol) oltárépítő céég, a kassai egyházmegyéhez tartozó töltészéki (Sáros-megye) plébánia templom részére egy goth stílusú főoltárt készített. A munka művészi kivitele, az egyes alakok élthű csoportozata különösen a karmelhegyi Boldogságos Szűz Mária a kis Jézussal karján, valamint Sz.-Simon és Juda apostolok művészies ihlettségre vallanak. A mű tisztasága és a valódi dús aranyozás rendkívüli sikerült, s ez oknál fogva a fentnevezett cééget a ft. papság szives figyelmébe melegen ajánljuk Kelt Töltészéken, (Magyarország) 1895. december hó 2. Sikorszky Endre esperes-plébános. Fogas János, Tomai György gondnok. (Töltészéki róm. kat. plébánia hivatalos pecsétje. 8

A városi árvaház megnyitása.

A nagyváradi millenniumi ünnepek méltó zárköve lesz az árvaház megnyitása. E nagyfontosságú jótékony intézmény által egy régi óhaj, évtizedek óta megvalósításra váró égető kérdés nyer elintézését.

Eddig a nőegylet árvaháza, a bölcsőde, a gyermekek menedékház és az egyesek jólelkűségéből fentartott kisedővők s az ezzel kapcsolatos tápintézetek istápolták az elhagyatott árvákat, De mindez kevésnek bizonyult ily nagy városban.

Már évtizedek óta belátták ezt egyes jólelkű emberek, akik adományaikkal vetették meg alapját a városi árvaháznak. Nagyvárad város polgármestere egyike azoknak, akik husz évnél hosszabb időn át fáradhatlanul buzgókodtak az árvaház-alap érdekében.

Most már készen áll az árvaház épülete s szeptember hóban fogja a város ünnepeinek közt megnyitni.

A szabályrendelet értelmében az árvaház ügyeit egy igazgató választmány intézi, amelynek elnöke a polgármester; tagjai pedig hivatalból a főjegyző, az árvaszéki h. elnök, a v. főügyész, a főszámvevő, a v. főorvos, a gazdasági és illetőségügyi tanácsnokok, továbbá a törvényhatósági bizottság 7 tagja, akiket a városi közgyűlés választ 3—3 évre. Ezekon kívül tagjai lesznek a nagybizottságnak azok a férfiak, illetve intézetek vezetői, akik legalább 1000 frtot adtak az árvaház céljaira.

A városi tanács különösen azt javasolja, hogy a törvényhatósági bizottságból lehetőleg tanügyi férfiakat válasszanak a nagy bizottságba, ez okkól a jövő csütörtöki közgyűlésnek a következő hét bizottsági tagot ajánlják meg-

választásra: Csák Mátét, Gábel Jakabot, dr. Hoványi Gyula, Kékus Vidor, dr. Molnár Imre, dr. Sipos Árpád és Stark Gyulát.

Megérdemlik azok, akik nagyobb adománnyal járultak az árvaház alapjához, hogy fel-
emlitsük őket. Ezek a következők:

Néhai Fábrián Lajos	8000 frtot.
néhai Végh János	6040 »
id. Rimanóczy Kálmán	5000 »
Nagyvárad Takarékpénztár	3650 »
Bubics Zsigmond püspök	3000 »
néhai dr. Pollák László	2000 »
Biharmegyei Takarékpénztár	1570 »
néhai Novák Gergely volt nagyvárad nagyprépost	1240 »
B. Döry József	1200 »
Biharm. keresk. termény hitelbank	1000 »
Néhai Kiss Sámuel	1000 »

adományoztak. Ezek közül Bubics Zsigmond püspök, id. Rimanóczy Kálmán, báró Döry József és a pénzüntézetek képviselői lesznek a nagy bizottság tagjai.

Az árvaház belső berendezését most készítik. Egyszerű, izléses és a czélnak megfelelő lesz minden.

Mint halljuk egyelőre 10 árva nyer elhelyezést az árvaházban; természetesen mindkét nemből.

A HÉTRŐL.

„A néppárt ellen minden szabad.“ Ezt a jelszót adták ki a liberális újságoknak és azóta ezek hazudoznak, hogy még az utcaköveket koczkái is pirulnak miatta.

Frigyes főherczegre ráfogták, hogy elítélte a néppártot, midőn egy néppárti küldöttség nála tisztegett. Kitünt, hogy hazugság az egész.

A főherczeg nem is nyilatkozott.

Hanem azért mégis csak van valami a dologban... Az, hogy a néppártnak senki sem csinál nagyobb reklámot, mint az ellenségei.

Ha a liberális olvasó közönség beveszi az ily maszlagot — nekünk nincs kifogásunk ellene — mondta egy valódi »néppárti előkelőség« — de sajnáljuk a szegényeket.

En nem sajnálom. Utóvégre is, nézze meg mindenki az ételt és a szellemi táplálékot is, amit magához veszen. Persze van olyan, aki nem válogatós. Megeszik az ilyen nemesak tücsköt-bogarat, hanem egyebet is.

Az ilyenekről mondta a napokban lapunk egyik barátja a következő adomát:

Biró elé hoznak egy rovott életű embert.

Biró: Hát maga megint elem kerül? Nem kívánczolt maga soha tisztességes társaságba és becsületes foglalkozás után?

Fogoly: Nem én, tekintetes törvényszék. Hogyan juthassak én olyan társaságba s hasznos foglalkozáshoz, ha a rendőrség mindig rajta kap...

Szó van a közelgő képviselő-választásokról egy társaságban.

Egy reményteljes prezuntív kormánypárti képviselő-jelölt kézzel-lábbal tiltakozik az ellen, hogy a választások már az őszszel legyenek.

— Ugyan mi baja lehet, hiszen rá nézve előny, minél előbb lesz képviselő belőle.

— Nem attól fáj a feje! Bánja is ő, akár lesz, akár nem. Az a hiba, hogy még nem kapta meg az utalványt az »alkotmányos költségek« fedezésére. Majd ha ez megjő, akkor jöjjön ide őt meghallgatni.

Ennek kapcsán mondta valaki, hogy elfogtak egy szélhámos asszonyt, aki többeket be akart csapni.

— Nem is igazán szélhámos az az asszony, mert akkor nem kapták volna rajta. Hány nagy s kis liberális politikus van városunkban, aki több száz embert becsapott és még se mondják szélhámosnak.

A nagyváradi új muzeumot nézte egy ember. Különösen tetszettek neki az ékszerek és drágaságok.

— Kérem betörés-mentes-e ez a muzeum?

— Miért kérdi?

— Afendakisz jutott az eszembe.

— Hát biztosítva van-e baleset ellen?

— Kicsoda? Én vagy a muzeum?

— Mindaketten.

— Amennyire a mai vajudó politikai viszonyok között lehet, biztosítva vagyunk mindketten. De tetszik tudni van egy baleset, mely ellen nincs biztosítás.

— Erre kíváncsi vagyok.

— A közönség menthetetlen részvétlensége ellen nincs asszekuráció.

A nagyváradi közuti vasutról szól az ének.

Ennek a gyönyörűséges vasutnak a kocsikerekei be vannak pólyázva, nehogy elgázoljanak valakit. E pólyáról elnevezték a közutit »uszónadrágos« vagy rövidebben »gatyás« vonatnak.

Ezzel történt meg a héten a következő épületes dolog. Az uton utóléri egy batyus emberi s a kalauz nógatja, szálljon fel, majd elviszi ingyen.

— Köszönöm; de nem lehet, mert félóra alatt Rontón kell lennem.

A gatyás vonat sokkal később ér arra.

Milyen furfangos a gatyás vasut?

Hogy a közönség ne tudhassa, mily órában indul az »uszónadrágos«, a bódé elé, melyre a menetrend ki van ragasztva, egy podgyász-kocsit állítottak.

Most nézze meg így valaki a gatyások hirdetését...!

A minap a »gatyás« vonaton döcögtem kifelé a Püspök-fürdőbe.

Álmos lettem a példás lassuságtól, a mint a vonat czammogott, és kiejtettem a szivaromat.

Sebaj; több is veszett Mohácsnál.

De nem így gondolkozott egy III-ik osztályu utas.

Leugrott a dőlőngő vonatról, fölszedte a szivart és ismét felszállt.

A gyorsaság nem tartozik a gatyás vasut tulajdonságai közé.

— Sok már az eső; panaszodik a gazdaember.

— Nem is csoda, mikor Kossuth Ferenc beutazza az országot s minden városban ugyanezt az egy betanult beszédet mondja el.

— Így már nem csodálom, hogy édes nagy atyjának vitézei megeresztek az ég csatornáit.

Ugron Gábor nem régen vendége volt a vácsi államfogháznak párbaj miatt. Addig Kossuth Ferenc a kormány engedélyével és szubvenziójával bankot alapított.

E két esemény összetalálkozása történelmi igazság.

Három napig volt Ugron Gábor a dutyiban.

Az államfoglyok egy albumot létesítettek ott melybe minden lakója az állami fogháznak emléksorokat szokott írni.

Ugron Gábor a következő szép sorokat írta:

»Az állam ereje testünket fogságra vetheti; — de lelkünk csupán saját gyöngeségének lehet rabja.«

Ez is nyaláncság.

Egyik jónevű nagyvárad kereskedőnek van egy inyencz tanonca, akit nem lehet leszoktatni a nyaláncságról, pedig minden fiu két hét alatt agyonunja a cukorkákat s a többi édes árucikkeket. Azért nagyon vigyáznak rá, ami elkeseríti a szegény fiut annyira, hogy — költeményeket farag és beküldi a fővárosi lapokba.

Hogy a füzfa-poétát megvizsgálja, egy napon megszólítja a főnöke.

— Ma én adok neked olyan nyaláncságot, amelyet még nem kaptál.

A poéta boldog várakozásban somolyog magába, a többiek meg irigykedve néznek rája.

— Ül le az íróasztalhoz, végy levélpapírt és írj megrendelő levelet az X. czégnak: küldjenek három nap alatt öt mázsa süveg cukrot, két mázsa koczka-cukrot, egy mázsa meliszt és 15 kilo szalonzukrot. Látod ennyi édességet még nem látál együtt egy helyen, azt majd mind neked lesz szabad kibontani és beraktározni...

— Mind a nyolcz métermázsát?

— Nem elég talán?!

A szegény fiu arca elnyult — most a többiekben volt a sor somolyogni.

*

A szemfüles riporter.

A Bazár-vendéglőben ül egy társaság, melybe egy liberális lap riportere is bele csöppent, mint a moly a reszelt tormába. Feszengett, mert szegény feje attól félt, hogy — néppárti »gyanuba« keveredik.

— Hát nem fél a princípálisától, ha megtudja, hogy maga a rettegett néppártihoz közeledett? évődnek vele a társaságbeliek.

— Majd csak kivágom magamat! válaszol a riport fűrge mivelője.

— De hogyan?

— Azt fogom neki mondani, hogy szimatolni jöttem ide.

— Hm! Hm! Ráspolyozták a torkukat, majd hangos kacagásban törtek ki a társaság tagjai.

— De kérem én nem úgy értettem...

— Soh'se magyarázza — ugyis elég volt belőle...

*

Jogos felháborodás. Vásár lévén, egy vidéki ember ott ögyeleg az X. téren s unalmában nézi a fogorvos kirakatát.

— Milyen furfangos a hékás. Előbb pénzért kihuzogatja az emberek fogait, azután pedig eladogatja.

*

Figaro.

A mai kor jellemzésére átvesszem egyik bécsi kollégámnak következő »élményét.«

Egy bécsi ügyvédi irodában pár nap előtt egy ur és egy hölgy jelent meg. A pároska azt mondta az ügyvédnek, hogy házasságot akarnak kötni. A hölgynek azonban előbb férjétől kellene elválnia. Az ügyvéd megmagyarázta, hogy mit kell ez ügyben tenniük. A tanácskozás már végére járt, midőn a jövődöbeli házafelek közt a következő párbeszéd fejlődött ki:

A hölgy. A válópör költségeit természetesen te fizeted.

Az ur. Ugyan kérek. Ez végre is első sorban a te dolgod. Én csak az esketési költségeket fizetem.

A hölgy. De kérek, Frigyes, válasz nélkül nincs lakodalmom. Ez a két költség tehát együtt jár.

Az ur (ingerülten.) Azt hiszem, hogy egyforma érdekünk ez mindkettőnknek.

A hölgy. Igen ám, csak hogy te vagy a férfi!

Az ur (még ingerültebben.) De neked több a pénzed, mint nekem.

A hölgy (szinte ingerülten.) No ez piszkos dolog. Te csak az én pénzemre gondolsz!

Az ur. Nem ugy van. De ha azt hiszed, hogy engem csak a te 47 évem vonz...

A hölgy (dühösen.) Te talán fiatalabb, vagy szebb vagy? Én fizessek érte? Most már azért se!

Az ur. Kiállhatatlan, fukar vagy.

A hölgy. Te még rosszabb vagy, mint a mostani férjem.

Mindketten (egyszerre). Doktor ur, semmi sem lesz a házasságból. (Az ajtó felé sietnek.)

Az ügyvéd. Bocsanat, kérem a díjamat. Másfél órai tanácskozás 10 frt.

Az ur. Ezt ez az asszony fizeti.

A hölgy Oh nem, ezt ez az ur fizeti.

Az ügyvéd. Osszák meg egymással.

Mindketten. Szó sincs róla!

Az ügyvéd. Ugy beperelem mindkettőjüket. Ajánlom magamat.

A felizgatott pároska már a lépcsőn járt ezalatt és nem is jött vissza többet. Az ügyvéd pedig beadta a bagatell keresetet.

Nők az alkotmányban.

(A képviselőház ülése.)

Budapest, jul. 4.

Elnök: Szilágyi Dezső — — — azaz pardon: P é t e r f f y Sándor, az őszszakállu nyugalmazott igazgató. Ő rázza a csengettyűt az elnöki polpituson s a miniszterek, államtitkárok, képviselők helyén mogorva tanítók és üde rózsás arcu tanítónők ülnek. Ah, micsoda ülés ez! Micsoda lelkesedés, micsoda taps és éljenzés! A képviselőház portása ijedten szalad a háznagyi irodába:

— Nagyságos uram, nagyságos uram! Mindjárt összedül felettünk az üvegtető.

A karzat is zsufova, itt is nagy sokaságban van a nyári tollas kalap és itt bele tapsol a beszédekbe a karzat is.

Nyolcz külön helyen tárgyal nyolcz szakosztály. De a legérdekesebb a képviselőház ahol az V. egyetemes néptanítógyűlés ülészik. A többi az a müegyetemen tartja ülésit.

A tárgyalások egész nap lesznek. Amit ma nem tudnak elvégezni, azt 7-én folytatják.

A selyemtermelés Nagyváradon.

Irta: ○

Mikor Rátkay Iósef városunk ez örökké tervező, örökké a közjóra munkálkodó alakja felvette az eszmét, hogy czélszerű volna a selyemipart nálunk meghonosítani, tekintélyes, tanult fők, vezérszerepet vívő egyeink jelentőségteljes fejesóválással mondogatták, hogy hiszen majd kiábrándítja ezt az öreg idealistát egy év tapasztalata.

Es ez az elmúlt egy év mégis neki adott igazat!

*

Meglátogattam az újvárosi községi fuiskola helyiségeiben rögtönzött selyembeváltó intézetet. Ott találtam őt is a mint sürgött-forgott, munkálkodott, arcán a megelégedés és siker mosolyával, mert ennek is, mint a hernyótenyésztésnek ő a lelke, mindenese. Vele, meg a Szegszárdról kiküldött két szakértő kisasszony és a könyvelő szives kalauzolása mellett végig néztem a beváltás, osztályozás, petetermelés és gombalyítóba szállítás különböző módosait. Nem sajnálom a félórát, amelyet reáfordítottam. Az a készség, figyelem, melylyel e szakértők lelküket, ismeretvilágukat, lelkembe átönteni akarták, egyrészt meggyőzött arról, mily odaadással csüggenek az ügyön, melynek szolgálataiba szegődtek, másrészt felbátorított, hogy városunk közönségének figyelmét ez érdekes munka és szép jövőt ígérő iparág megtekintésére, anyagi vagy erkölcsi támogatására felhívjam.

Legelőbb egy nagy terembe megyünk, itt történik a selyemgubók beváltása és elkönyvelése. Nagy halmazokban fekszenek itt a különböző termelőkötől összehozott gubók az egyenesen erre a czélra készült nádponyvákön. A beváltás még csak pár napóta folyik, s mégis már 296 métermázsas és 15 kiló lett hivatalosan átvéve.

Az eként összevásárolt selyemgubók innen először az országos felügyelőbiztos által beküldött szakértő vizsgálat alá kerülnek. Ez a vizsgálat kettős és a következőképen történik. Felmetszenek 31 gubót, s az esetben, ha a közzött üszkösödött bábokra találnak, az egész gubóállományt összepakolják és küldik a szegszárdi selyemgombolyítóba nyers selyem ter-

melés végett. Ha a beváltott anyag bábja egészségesnek találtatott az első göröcsövi vizsgálatnak vetették alá. E végből a bábót csekély vizet tartalmazó tégelybe teszik és miként a rátottának szánt tojást feltörök és összehabarják. Ebből a keverékből aztán néhány cseppet praeparatum alakjában egyszázszoros mikroszkop alá tesznek, hogy eldöntsék, vajjon a báb egészséges voltának ismertető jele az, hogy a praeparatum sejtjei köralakúak, ellenben ha azok oviális alakúak, ugy a bábból sohasem fejlődik életképes lepke.

Ha a beváltott gubókészlet az első göröcsövi vizsgálatot sikeresen kiállotta, egymásiknak vetették alá. E végből a gubóállományból kiválasztanak újból 31 darabot és azt felmetszve bábjaikat egy fehér fátóllal ellátott tetejű papír dobozba teszik. Ez a skatuja a második teremből egy harmadikba kerül, hol a bábok 32° R. melegben mesterséges uton tovább fejlesztetnek.

E kettős göröcsövi vizsgálatot a beváltott gubóanyag eddigelé kivétel nélkül kiállotta, a selymér bábok kóros állapota még egyetlen egy esetben sem lett konstatalva; és mégis a beváltott 296 métermázsas és 15 kiló készletből mindössze eddig csak 120 kiló vált be, mivel a többieknél az elővizsgálat alkalmával üszkösödött bábokra találtak.

A melyik gubóállomány ez elő és kettős göröcsövi vizsgálatot sikeresen kiállotta az a negyedik terembe kerül, hol a selymér petekészítés történik; ha pedig esetleg a vizsgálat valamelyikét nem állotta ki sikerrel, ugy összepakolják és küldik Szegszárdra nyers selyem termelése végett.

A selymér petekészítés pedig a következő módon megy végbe: Az alkalmasnak talált gubókat 3—4 négyszögmeternyi területű drótrosta egy-egy gubónyi perifériájú nyilásába illesztik be. Ezek, azután itt maradnak, míg a lepkék kinem bujnak és hivatásukat felismerve polgári házasságra nem lépnek. Mikor már összepároztak, egy-egy kis zacskóba kerülnek, melynek keményített fátóllalára rakják le petéiket.

*

Ime így megy végbe a selyemgubóbeváltás, osztályozás és selymér petekészítés az újvárosi központi iskola ideiglenes beváltóul átalakított helyiségeinek négy termében.

Ki hitte volna csak egy évvel ezelőtt, hogy oly rövid idő alatt 4—5 száz mázsa selyemgubót fogunk termelni, hogy lesz külön gubóbeváltó és selymér petekészítőnk.

Es mind ez egy embernek munkája, aki minden anyagi — sokszor bizony erkölcsi — támogatás nélkül honosította meg nálunk ezt az életre való és a szegény nép érdekében föltötte hasznos iparágat.

Vajjon életrevaló lesz-e a vállalat? vagy tán pártolás hiányában ez is a Városliget sorsára jut? — nem tudjuk. Annyit láttunk, hogy Rátkay egész lelkével csügg az ügyön és hogy a miniszteri országos meghatalmazott: Berezedy Pál sok jóakarattal és indulattal támogatja vállalatunkat. A beváltás folyamán ő maga eljön Nagyváradra, hogy személyes tapasztalatokat szerezzen. Látogatása fontos ránc nézve. E látogatástól függ, vajjon sikerül-e városunkat a tiszántul selyemtenyésztésének egy gőczpontjává tenni, s így a slődön kívül az alföldi munkásnépnek a kezébe még egy másik jövedelmező iparágat adni; a mely körülmény mindenesetre nagy lépéssel vinné közelebb az alföldi munkáskérdést a megoldás stádiumához.

Hazánknak, megyénknek, városunknak egyaránt érdeke ez! Rátkaynak, ennek az öreg idealistának is ekkor lesz teljes az öröme. No lám! ki hitte volna, hogy a XIX. század végén és abban a korban, a melyben ő van, még mindig akadnak idealisták? — Igaz hogy elvéte!...

EGYESÜLETEK.

A kisdiednevelők országos egyesülete tegnap tartotta választmányi- és közgyűlését Hagara Viktor dr. einöklete alatt. Az egyesületnek 369 tagja van; »Kisdiednevelés« című lapja 1000-nél több példányban jelenik meg, vagyona 6000 frt. Az egyesület pályaművekre

200. tagjainak segélyezésére 100 frtot adott. Az irodalmi pályázaton Molnár Mária, Fodor Lajos, Gegus Ida, Spitz Jónásné, Luttenberger Ágost, Zoltay Máttyás és Erdősi Ernő nyertek. Róser Jánosné alelnök az egyik, segélyre szoruló ovónőnek 2b frtot adott. A titkári és pénztári jelentések meghallgatása és jóváhagyása után az egyesület a tisztikart választotta meg. Elnök lett: Hagara Viktor dr., alelnökök: Róser Jánosné, György Aladár és Fodor Lajos. Titkár és szerkesztő Peres Sándor, másodtitkár Gaál Vilma, pénztáros: Wunderlich Nándor, ellenőr: Stepanko Albert; azután megválasztotta a választmányt és a tiszteletbeli tagokat; ez utóbbiak közé Wlassics Gyula kultuszminisztert, Fábry Jánost, Skultéty Mihályt, Pósa Lajost és Péterffy Sándort választotta. A gyűlésen a miniszterium részéről Morlin Emil dr. és Halász Ferencz voltak jelen. Szathmáry György miniszteri tanácsos Morlin dr.-nak »A magyar kisedővadás multja és jelene« című művéből 100 példányt engedélyezett az egyesület tagjai részére.

Felhívás a n. városi betegsegélyező pénztár tagjaihoz. Az 1891. XIV. t.-cz. 8. §-ának d) pontja értelmében folyó hó 20-tól kezdve csak azon törvényes családtagokat gyógykezelési pénztárunk díjmentesen, akiket a családfentartó tag számára hivatkozással név szerint hozzánk bejelent és elfogadható, bélyegmentesen kiállított okmányokkal azok törvényességét igazolja.

A bejelentések pénztárunk irodájában, (Kert utca dr. Kutiák ház emeleten) a hivatalos órákban délelőtt 8—12-ig, délután 2—6-ig elfogadhatók. Nagyváradon, 1896. július 4-én. Láng József elnök, Sarkadi Ignác titkár.

SPORT.

A vadászok gyűlése. A nagyvárad vadászársaság tegnap délután közgyűlést tartott Rádli Ödön vezetésével Baranyi Zsigmond pénztárnok lakásán, a fogház épületben. A közgyűlés egyedüli tárgya a tisztújítás volt. Ugy az eddigi elnököt, mint az egész tisztikart továbbra is megválasztották.

MULATSÁG.

Elmaradt mulatság. A pecze-szőlősi »Jépin-cze« helyiségben a révi tűzkárosultak javára tervezett mulatság a tegnap közbejött kellemetlen idő miatt elhalasztatott és folyó hó 11-én (szombaton) tartatik meg.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. május 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ¹⁷ éjjel, személyvonat 11 ³⁵ d. e., 2 ³³ d. u., 11 ⁰⁴ és 4 éjjel.	Budapest-Püspökladány felé gyorsvonat 7 ⁰⁸ este, 2 ¹¹ éjjel, személyvonat 7 ²⁰ reggel, 3 ⁴² d. u., 1 ⁴ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁸ éjjel, vegyesvonat 1 ³² d. u., személyv. 3 ⁵⁸ délután, 2 ⁰⁸ éjjel.	Kolozsvár felé gyorsvonat 2 ³⁰ regg., 8 ³⁸ regg., személyvonat 10 ⁴⁴ éjjel, 11 ¹⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ³⁰ d. e., 4 ³⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ³² d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskő felé vegyesvonat 4 ³⁵ reggel, 1 ⁴⁸ d. u.	Vaskő - Belényes felé vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e., 9 ⁰⁸ este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6 ⁵⁰ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felé vegyesvonat 8 ²⁰ r., 9 ¹⁴ este,
Ősi-Kót-Gyoma felé személyvonat 7 r., vegyesvonat 1 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ősi felé vegyesvonat 10 ⁰⁵ d. e., személyvonat 8 este
Püspök- és Felix-fürdő 8 ³⁰ reggel, 4 ¹⁵ d. u., 7 ²⁰ este, 6 ³⁰ reggel 2 ⁰⁵ d. u. 9 ¹⁵ este.	Püspök- és Felix-fürdő 10 ¹⁰ d. e., 6 ²⁰ este, 8 ³⁵ este, 8 ¹⁵ reggel 3 ³⁷ d. u., 10 ⁴⁵ este.

* A csillaggal jelöltek csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

SZÍNHÁZ.

Madarász.

— Pintér Imre második fellépte. —

Ismét egy összevágó élvezetes operette est, bizonyítékul annak, hogy egy jó baritonistával az énekes személyzet igényeinknek teljesen megfelelő művelzetet nyújthat. A »Madarász« az újabb operette irodalomnak — kétség kívül — egyik maradandóbb becsü, legalább jó »kassza darab«-nak nevezhető termelvénye, mely Zeller másodszületett a Bányamestert már is túlélt.

A rokonszenves vendégszereplő ezuttal is bebizonyította, hogy rászolgál arra a zajos tapsviharra, a melyet a közönség már megjelenésekor előlegezett neki, terjedelmes érczes baritonját, természetes ügyes játékát Ádám szerepében épen úgy érvényre juttatta, mint első fellépte alkalmával a baritonisták klasszikus operette szerepében Rip-Rip-ben.

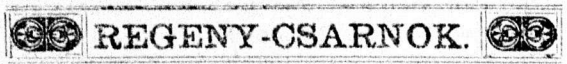
S. Áldor Juliska postás Milkájával kedveskedett élénk temperamentumos játéka s kellemes hangjával méltán illeszkedett jeles partneréhez, bár hangján egy kis bágyadság volt észrevehető, a mit nem tulajdoníthatunk egyébként, mint a túlerőlködésnek, mert míg a többi primadonnák pihentetés unalmát élvezik — ő napról-napra robotol.

A főszereplőn kívül dicséretet érdemel első sorban Mezey, Lányi, kik énekszamaikkal jeleskedtek, továbbá Rózsahegy, Leóvey, kik egy kissé túloztak, de ez az ilyen karikatúra szerepnél megbocsátható és Vendrey Játéka.

A sikeres összehatáshoz a kar és a precíz zene is hozzájárult s az ensemble hatásának elismerő zajából Müller karnagy teljes önérettel elfogadhatja az öt méltón megillető osztályrészt. P. J.

Hírek a szinkörből. Paulayné Adorján

Berta a budapesti nemzeti színház fiatal művésznője fog két estén át nálunk vendégszerezni: Szerdán és csütörtökön; két legkiválóbb szerepében mutatja be magát szülővárosa közönségének. Első este a 47 ezikk boráját, második este, Az erdő szépe czimű szerepét játssza. Ma Pintér Imre új népsziműve Szellő Judit kerül bemutatásra. Ez alkalommal fog a vendégművész mint népsziműve is bemutatkozni s mint ilyen a legválogatottabb gyönyörű magyar dalokat énekl. Pintér Imre még egy estén fog ezuttal fellépni, még pedig Maillard bájos zenéjű vig operájában a Remete csemettyűjében. Hétfőn Megyeri igazgató először fog ismét föl lépni betegsége után, még pedig a nálunk rég nem adott kitűnő vígjátékban: Rosenkranz és Gúldensternben, melyben Rosenkranz báró egyik legjobb szerepe. Az előadásban résztvesznek: György Ilona, Laczkó Aranka, Fekete Rózsika, Vendrei, Szentgyörgyi, Rózsahegy, Janovics és Bartos.

REGÉNY-CSARNOK.

Tom és én.

Írta: I. van Woude.

58

Akkor a legelhagyottabb létet is kedves gondolatok élénkítik — mondja ő egyszer: akkor minden kunyhóban egy családi regényt találunk a valóságban; mindenki, akivel találkozunk, egy élettörténetet idéz vissza emlékezetünkbe; akkor minden köszöntés kedves s minden lépésünk virágos ösvényen halad.

Rám nézve a dolog másként áll.

Rám nem mosolyog a gyermek; nem látok ragaszkodást vagy szeretetet a köszöntésben, mind idegen, aki mellettem elmegy. Egyet sem ismertem azokból a férfiakból, akik az imént az udvaron voltak; még a nevüket sem tudom. De Tom, az valamennyit ismeri.

Tovább megyek a hólepte ösvényeken; végül a gyümölcsösben észreveszem a kertészt s oda irányzom lépteimet.

Azzal foglalkozik, hogy hosszú póznára erősített ollóval, melyet fonállal mozgásba hoz, nyesegeti a kiaszott leveleket a kopár ágakról, amelyek láthatatlan pókhálón függve a szélrohammal daczolnak.

— Hogy van, Grades? —
— Köszönöm nagysága, igen jól.
— Ugy-e sokáig oda voltam? mondom barátságosan. Oh, mennyire sóvárog lelkem a legcesekélyebb »Isten hozott« után.

Grades figyelmesen ezélba veszi a tánczó leveleket.

— Igen, nagysága, úgy mondták, hallottam.

Hallotta. Értem: ez ugyan azt jelenti, amit tegnap a két nő cselédől hallottam, mikor együtt beszélgettek; engem az egész szolgaszemélyzet, az egész falu elitét. Keserűség fog el. Hát már mindenki azt hiszi, hogy joga van véleményét mondani afölött, hogy miként bánok el Tommal.

A hernyófészkek csöppet sem érdekelnek; tovább megyek. Szemembe ötlük az imént föl hányt domb. Magasabb már, mint a kertlak és szép kilátást nyújt. Némi fáradsággal felmászok rája és meglepetve állok meg a tetején, mert a látvány a környékre, különösen a duzzadtan hőmpölygő folyóra lekötíti figyelmemet.

Most nem usznak rajta, többé egyes jégdarabok, hanem az egész magasra emelkedő jégtorlasz földi, és ahol a partmentén kanyarodása van, ott jégtáblák tornyosulnak egymás fölött vad rendetlenségben, némelyik függőlegesen meredezik az égnek. Valóságos Novaja Szemlja ez, mely ezernyi szivárványt láttat a verőfényben.

A zugás egész ide hallatszik; néha nagyobb recsegés-ropogás hallatszik, amint a jégtáblák egymás terhe alatt összeroppannak.

A komp már beszüntette munkáját.

A folyam közepén látni még két csavargózt. Milyen bátran iramodnak a kikötő helyek felé, mikor egyszerre csak megakadnak a jég között; de egyet hátrálva neki rugaszkodnak vas orrukkal a jégözönnek és utat váganak maguknak rajta, miközben visító füttyentéseket hallatnak gőzpipjukból. Azt hinné az ember, hogy ezek is lélekkel bíró lények, melyek iránt részvétellel kell viseltetnünk.

A töltésről nagy sokaság nézi ezt a látványt.

Egyszerre fájni kezdek. Gyorsan visszatérek a házba.

A földszinten szemlét tartva, az egyik szobában Lottit találok. Szorgalmasan var gyermek ruhaneműt, melyből már jócskán készen van az asztalon.

— Mit csinál maga itt? kérdelem.

— Nagyságos ur parancsolta. Annyi sok itt a szegény kis féreg, nagysága, akik éhségen kívül hideget is szenvednek; ezekről a mi jó urunk gondoskodik. Ezek még nem kereshetnek meg semmit — mondta a nagyságos ur.

Kezembe veszem az egyes darabokat és nézelem. Közte újszületett csecsemők számára is van, mind oly puha és meleg: kedves ingecskék, gyapju relik, fejkötőcskék.

Egyszerre a szívem gyorsabban kezd dobogni.

Ha megnézném azokat a kicsinyeket? Hiszen az én kicsikém is olyan lesz, mint az övék. Majd megcsókolom őket piros ajkukra, fölveszem a karomra és barátságosan mosolyogni fogok rájuk...

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Tanügyi kongresszus.

Budapest, jul. 4. (Saját tud. táv.) Az egyetemes tanitógyűlés nagy lelkesedéssel elfogadta Lang Mihály előadó javaslatát a magyar nyelv tanításáról nem-magyar iskolákban. Elfogadták még Bányai Jakab pótlását és Földes-előadói javaslatát is.

A krétai forradalom.

Athén, július 4. (Saját tud. távirata.) Ujabbán két hajórakomány löport szállítottak Kréta szigetére. Számos önkéntes csapat vitorlás hajókon egyre indul a fölkelők segélyére.

Konstantinápoly, július 4. (Saj. tud. táv.) A török kormány a nagy hatalmakkal panaszt emelt Görögország ellen, azzal vádolván, hogy elősegíti a krétai fölkelést.

Affendakisz et Comp.

Budapest, július 4. (Saját tudósítónk táv.) Ujabb hírek szerint Affendakisz nem ment Szerbiába, hanem Dalmátország valamely kikötőjében hajóra szállt. Hir szerint a görög kereskedők segélyezték, hogy a krétai fölkelőkhez csatlakozzék.

Szerb radikálisok tiltakozása.

Belgrád, július 4. (Saját tudósítónk távir.) Parics ma kihallgatáson volt Sándor királynál és tiltakozott a törvénytelen akadályok ellen, melyeket a kormány a radikálisok belgrádi pártgyűlése elé gördített. A király minden jogorvoslatot megtagadott.

Csemegi főrend.

Budapest, július 4. (Saját tud. távirata.) Csemegi Károly, volt kurai tanácselnököt, kit Szilágyi Dezső igazságügyminiszter korábban lemondásra kényszerített, a »Magyarország« híre szerint életfogytiglani főrendiházi tagnak fogják kinevezni.

Viszály a lutheránusok közt.

Budapest, július 4. (Saját. tud. táv.) B. Prónyai Dezső az ág. ev. felekezet főfelügyelője ellen akeziót indítottak a felvidéken, hogy lemondásra bírják, mert nem eléggé kormánypárti. Az alföldi lutheránusok ellen — akeziót indítottak.

Érdekes áttérés.

Bécs, július 4. (Saját tudósítónk távirata.) A *Neues Wiener Tagblatt* jelentése szerint, Lévy Henrik főrendiházi tag, nagybirtokos, az I. magyar biztosító társulat elnöke július hó 12-én az izraelita hitről a keresztény katolikus vallásra tér; a megkeresztelés, györmegyei taprányi birtokán megy végbe.

A katonai altisztek ellen.

Budapest, jul. 4. (Saj. tud. táv.) Vidovics lugosi ezredes napiparancsára, melylyel az altiszteket eltiltotta a sétától s vendéglőkből, ha ott tisztek vannak, rálicsítált Klobucsár honvéd dandárparancsnok, elültvén az altiszteket s törzsörmestereket is, hogy feleségükkel karofogva járjanak az utcán.

KÖZGAZDASÁG.

Zöldválogatás a Szőlőben.

A tavaszi vagy esetleg őszi fásmetzés által a termés mennyiségét biztosítjuk; szabályozzuk a helyes viszonyt a szőlő fájának tenyészereje és termőképessége közt; a nyári zöldválogatás által, a fásmetzés után nyert termést, megtartjuk, fejlesztjük és teljes megéréshez segítjük.

Ha tavasszal helytelenül metszünk, vagy megerősítjük a tőkét s veszélyeztetjük a következő évi terméseket vagy elvesztjük legalább részben az ezen évi termést. Ha sehogyse vagy rosszul válogatunk, a szőlőfürtök elnyomatnak, sokszor elcsenevésznek, jól ki nem fejlődnek s kelőben meg nem érnek.

Ugy az egyik, mint amásik munkálásnak nemcsak az a célja, hogy az ezen évi terméshozam mindenképen jól sikerüljön, hanem hogy szép, erős, őszre teljesen megérett ugarvesszők neveltsenek, melyek a következő évben adnak jó termést.

A zöldválogatás kiterjed úgy a termő, mint az ugarhajtásokra.

A tőke erejéhez és a különféle művelési módokhoz képest a szőlőfáján tavasszal több vagy kevesebb termő-szemet hagyunk; e termőszemek hozzák a fürtöket, melyek a hajtással, levelekkel egyidejűleg bomlanak ki a rügyből s amint a hajtás annyira nőtt, hogy a felső fürt felett a 2-ik, 3-ik levél is előtűnt, a hajtást itt a 2-ik vagy 2-ik levélnél visszatorjúk. Jó

e munkálattal minél korábban végezni, annál szebben és gyorsabban fejlődnek a fürtök. Meg kell tehát kezdeni, mielőtt a szőlő annyira jutott, hogy ez általában minden tőkén végezhető. A megmaradt levelek érintetlenül maradnak a honaljhajtások (mellékajtások) azonban midvéig ahányszor csak előtörnek s a szőlőben dolgozunk, tőben kitörnek.

A termővesszőn végrehajtott e művelet szép és erős ugarhajtások nevelésére serkenti a szőlőt. Ezen ugarhajtások közül kiválogatjuk a legszebbeket, annyit és úgy, amit a különféle művelési módok, fejművelés, s z á l l v e s s z ő z é s s ezek sokféle fajai azt megkívánják. A többi ugarvessző és hajtás tőből kivágatják.

Ebbeli buzgalomunkban azonban meg ne foszszuk a tőkét alsó leveleitől, melyek a fej és a vesszők alsó szemeit óvják, erősítik, táplálják s védik még a fürtöket is pl. jégeső ellen. A meghagyott ugarvesszőket, melyek a jövő évi termést szolgáltatják, visszatorjni, bármennyire növekedjenek is azok, nem szabad s csak a tenyészélet vége felé, augusztus végén szokták őket bekurtítani, hogy a vessző szemei annál jobban kifejlődjenek, megérjenek. Az ugarvesszők honaljhajtásai azonban időnként visszakurtítatnak; de nem tőből törnek ki, mint a termővessző mellékajtásai, hanem a második, harmadik levél felett törnek el.

Ősszel, szeptemberben, ha a szőlő rothadásától lehetne félni, vagy ha méginkább elő akarnók mozdítani az érést, a szőlőtőke alsó levelei leszednek. Ekkor az már nem árt.

A jó zöldválogatás által a termőerő a fürtökbe megy; a tőkék úgy mint a fürtök áldásos világosságához, levegőhöz, harmathoz, napfényhez jutnak; felesleges hajtások nem vonják el a tápnedveket, nem árnyalják be a tőkét; szép ugarhajtások neveltetnek.

Jó fásmetzés és válogatás évenkénti egyenletes, finom minőségű terméseket biztosít.

Mártonfalvi.

Gyümölcsborkészítés bogyós gyümölcsökből.

Kertjeinkben több oly növényt termesztünk, a melyeknek izletes, lédus és cukortartalmu gyümölcse borkészítésre kitűnően alkalmas. De nem csak ezen kultivált növények, hanem a vadon, leginkább az erdei vágásokban előforduló növények gyümölcse is feldolgozható, és kitűnő minőségű bort szolgáltat.

Ilyen növények: a ribizke, köszméte, földi szeder, málna, szamóca és a fekete áfonya, stb., stb.

Ezen gyümölcsök közül nálunk ezideig főképp csak a ribizke használtatott fel borkészítésre, holott a külföldön, különösen Angol és Németországban a többi bogyós gyümölcsökből is igen jó minőségű, kellemes ízű és zamatu borokat készítenek, sőt az áfonyabort Németországban gyógyszerül is használják.

A gyümölcsök leve természetes állapotban borkészítésre nem alkalmas, minthogy az ebből készült bor tulságosan savanyu, alkoholban pedig oly szegény lenne, hogy a bor a gyors megromlás miatt megbetegedés veszélye nélkül hosszabb ideig nehezen lenne eltartható.

Hogy tehát ezen gyümölcsökből jó minőségű, normális savtartalmu, a megromlás és megbetegedésnek kevésbé kitett bort állítsunk elő, szükséges leend a must savtartalmát csökkenteni, a szesztartalmat pedig cukor hozzáadása által emelni.

A savtartalom csökkentésénél mérvadó azon körülmény, hogy a normális összetételű borok savtartalma 0.6—0.8% szokott lenni. A savtartalmat tehát ezen mennyiségre kell csökkenteni. A cukrozásnál pedig mérvadó az, hogy minő bort akarunk előállítani. Lehet ugyanis gyengébb, vagy nehezebb minőségű bort készíteni, de lehet édes (likört) bort is előállítani. E szerint a cukortartalmat 18—32%-ra kel felemleni.

A gyümölcslé savanyuságát oly módon tompítani, a mint azt a szőlőmustnál szoktuk, t. i. hogy a fölösleges savat szénsavas mésszel neutralizáljuk, nem lehet; minthogy az ezen gyümölcsökben lévő savak legnagyobb része a mésszel vízben oldható sőt képez s így ki nem válik. A sav csökkentése csakis a

mustnak vízzeli felhígítása által eszközölhető, a midőn természetesen a must cukortartalma is a felhígítás arányában csökken, úgy, hogy az a felhígított mustban csak 2—3 százalékot tenne ki.

A cukrozásra legcélszerűbben a süveg, esetleg por-, vagy kandiszcukor használható fel.

Már most az a kérdés, hogy mennyi vízzel hígítandó fel a must és mennyi cukrot kell ahhoz még hozzá adni? Hogy ezen kérdésre feleletet adhassunk, szükséges lesz tudni azt, hogy mekkora a javítandó must, sav- és cukortartalma.

A cukor tartalom meghatározása a Pillitz-féle, vagy a klosterneuburgi mustmérővel történik. Ha a sav- és cukortartalmat megtudtuk, úgy most számítás által határozzuk meg a felhígításhoz szükséges viz mennyiségét, valamint a cukrozáshoz felhasználandó cukor mennyiségét.

Az átlagos összetétel alapján a gyümölcsmusthoz adandó viz- és cukormennyiségét az alábbi táblázat tünteti fel. Ezen számítás szerint a must savtartalma körülbelül 0.6%, az asztali bor készítésére használt must cukortartalma körülbelül 18%, a pecsenyeboré 24%, és végül az aszúé 34% lenne.

Minden 100 liter musthoz veendő:

málnamusthoz	146 liter víz
ribizkemusthoz	260 » »
áfonyamusthoz	180 » »
földiszedermusthoz	100 » »
szamócamusthoz	120 » »
köszmétemusthoz	150 » »

az így nyert mustmennyiséghez adandó cukor

	asztali	pecsenye borkészítéséhez	aszú
málnamusthoz	40 kg.	54 kg.	78 kg.
ribizkemusthoz	58 »	80 »	115 »
áfonyamusthoz	45 »	62 »	90 »
földiszedermusthoz	32 »	44 »	64 »
szamócamusthoz	34 »	47 »	70 »
köszmétemusthoz	38 »	63 »	78 »

A mi már most a gyümölcsmustnak előállítási módját illeti, az igen egyszerű.

A leszedett gyümölcsöt összezúzva sajtoába tesszük és kisajtoljuk. Hogy minél kevesebb szilárd vagy félszilárd anyag (mint p. o. héj, mag, szár stb.) jusson a mustba, czélszerű leend a már kisajtolt mustot vászonzacskón át szűrni.

Az erjesztést ép úgy kell vezetni, mint a szőlőmustnál. Hogy eczesezés be ne álljon, czélszerű leend a hordókra erjesztő tölcseért alkalmazni.

Zalka Zsigmond.

Engedély sertés-szállításra. Nagyvárad város kapitányi hivatala a földmivelésügyi m. kir. Miniszter 36960/896 sz. leirata folytán közhírré teszi, miszerint a sertésvész miatt Zár alá vett, vagy az ilyen községgel való közvetlen szomszédságuk miatt forgalmi korlátozás alatt álló községekből származó egészséges sertéseknek, tovább tartás céljából elszállításukra vonatkozó miniszteri engedély a sertések származási helyére illetékes II foku hatóságnál szerezhető be. Nagyváradon 1896 június 26. ifju Rimler Károly rendőrkapitány.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. július 4.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	121.50
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	99.20
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2%	—	—	—	—	124.—
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	101.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	121.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	97.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	97.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcson	—	—	—	—	150.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcson	—	—	—	—	139.—
Oszták járadék papírban	—	—	—	—	101.25
Oszták járadék ezüstben	—	—	—	—	101.25
Oszták járadék aranyban	—	—	—	—	122.50
Oszták korona járadék	—	—	—	—	101.—
Oszták korona járadék	—	—	—	—	145.—
1860. oszták államsorsjegyek	—	—	—	—	960.—
Oszták magyar bankrészevény	—	—	—	—	377.50
Magyar hitelbank részevény	—	—	—	—	350.20
Oszták hitelintézeti részevény	—	—	—	—	358.—
Oszták-magyar államvasuti részevény	—	—	—	—	9.50
20 frankos arany (Napoleonador)	—	—	—	—	58.75
Német birodalmi márka	—	—	—	—	119.35
London vista	—	—	—	—	47.65
Páris vista	—	—	—	—	11.75
20 márkás arany	—	—	—	—	—

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Vasárnap, 1896. július 5-én,
a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével
két előadás.

Délután 4 órakor félhelyárral:
ÁRENDÁS ZSIDÓ.
Népszínmű 3 felvonásban.

Este fél 8 órakor rendes helyárral:
SZELLŐ JUDIT.
Népszínmű 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

Törleszt. kölcsön földbirtokokra.

Kölcsön a valódi becsérték $\frac{3}{4}$ részéig 20–50 év közti időre **kézpénzben**. Birtokos felmondhat bármikor, pénzintézet nem mondhat fel. Csekély kamattal tőke is törlesztetik. Lebonnyolítás legrövidebb idő alatt.

— Convertálás bélyeg- és illetékmentes. —

Semmi előleges költség.

Minden felvilágosítás díjtalan. Beküldendő csakis: telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv másolat.

Ingatlan- és Jelzálog-Forgalmi-Intézet,

Budapest, Váci-körút 39.

Legnagyobb Ingatlan- és Jelzálog-Forgalmi-Intézet a monarchiában, egyedüli, mely hatóságok és a legtekintélyesebb földbirtokosoktól okmányszerűleg ajánlva van.

Képvisező keresetetik.

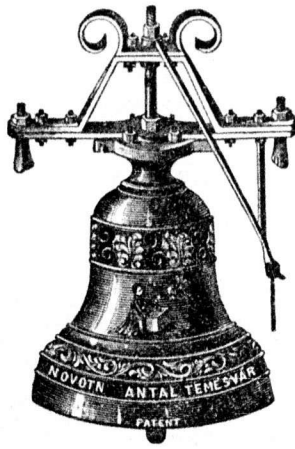
Képvisező keresetetik.

NOVOTNY

harang- és

ANTAL

érezöntődeje

ajánlja magát a t. ez. közönségnek és községeknek minden nagyságu harangok ujra, illetőleg új harangok és egész harangzatok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére, újabb modorra szerelve, több évi jótállás mellett, vertvas koronákkal, úgy, hogy az így felszerelt harangokat könnyen és többször lehet fordítani, miáltal a harang a megrepedéstől megóvatik

Különösen ajánlja az általa feltalált

többször kitiintetett, átlukasztott szabadalmazott

harangjait,

(243) 23–26

melyeknek hangosabb, tartósabb és mélyebb hangjuk van és gy egy 200 kgrmos egy ily 260 kgrmu haranggal egyenlő. —

Ajánlom továbbá régi harangok vertvas koronával való felszerelését, vertvas harang-állványokat, minden nagyságu óraharangokat. — 300 kgr. és azon aluli harangok mindig raktáron vannak.

Költségvetésekkel és képes árlapokkal díjmentesen és ingyen szolgálók.

NOVOTNY ANTAL, Temesvár, Gyárvaros.

Szabott ár!

NEUMANN M.

FÉRFI-, FIU- ÉS GYERMEK-RUHA TELEPE

NAGYVÁRAD, KISHID-FŐ (LÉVAY-PALOTA).

TELEFON,

TELEFON,

Alapított 1845.

Alapított 1845.

Raktárak:

Arad,
Temesvár,
Ujvidék,
Pancsova,
Nisch,
Sofia.
Szerajevo,
Szilisztria,
Meran.

Raktárak:

Nagyvár,
Debreczen,
Eszék,
Zágráb,
Fiume,
Leibach,
Trieszt,
Beckerek,
Belgrád-

Központ: Bécs, Mariahilferstrasse 35. — Bécs, Kärnthnerstrasse 31.

Budapest. Muzeum-körút 1.

Szabott ár!

Mérték utáni megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Szabott ár!